

EXPERT-GRUP și ADEPT

Autori:

*Valeriu Prohnițchi
Alexandru Oprunenco*

*Igor Boțan
Iurie Gotișan*

EUROMONITOR

Numărul 5, 2006

**Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
Evaluarea progresului în
Trimestrul IV, 2006**

*Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Departamentului Marii Britanii pentru Dezvoltare Internațională (DFID)*

în cadrul proiectului

*Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
document accesibil publicului*

*Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT și
EXPERT-GRUP*

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și cu bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile expuse, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Departamentului Marii Britanii pentru Cooperare Internațională (DFID), Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
METODOLOGIE	5
SUMAR	6
1. INSTITUȚIILE DEMOCRATICE	9
2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	16
3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE.....	20
4. JUSTIȚIA	26
5. DEZVOLTARE. REFORME ECONOMICE ȘI SOCIALE	30
6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL	33
7. CLIMATUL DE AFACERI.....	36
8. CONTROLUL FRONTIEREI.....	38
9. COMBATerea TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	40
10. MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII	43
DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII	45

Lista grilelor de monitorizare:

GRILA DE MONITORIZARE 1. INSTITUȚII DEMOCRATICE	13
GRILA DE MONITORIZARE 2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	18
GRILA DE MONITORIZARE 3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	24
GRILA DE MONITORIZARE 4. JUSTIȚIA	28
GRILA DE MONITORIZARE 5. DEZVOLTARE. REFORME ECONOMICE ȘI SOCIALE.....	32
GRILA DE MONITORIZARE 6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL	35
GRILA DE MONITORIZARE 7. CLIMATUL DE AFACERI	37
GRILA DE MONITORIZARE 8 CONTROLUL FRONTIEREI	39
GRILA DE MONITORIZARE 9. COMBATerea TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	42
GRILA DE MONITORIZARE 10. MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII	44

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;
APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;
BNM – Banca Națională a Moldovei;
BNMI – Biroul Național pentru Migrațiune;
BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;
CE – Comisia Europeană;
CEC – Comisia Electorală Centrală;
CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;
CoE – Consiliul Europei;
CSI – Comunitatea Statelor Independente;
CSJ – Curtea Supremă de Justiție;
MAI – Ministerul Afacerilor Interne;
MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;
MDI – Ministerul Dezvoltării Informaționale;
OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;
PAUERM – Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova
PRGF – *engl. Poverty Reduction and Growth Facility*, Mecanismul de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică;
PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;
RM – Republica Moldova;
SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;
UE – Uniunea Europeană;
USD – dolar SUA;

METODOLOGIE

Rapoartele din seria „Euromonitor” au drept obiectiv monitorizarea independentă și obiectivă a procesului de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. Trimestrial sînt monitorizate acțiunile adoptate și implementate de ambele părți semnatare ale Planului.

Planul de acțiuni este un document complex, structurat în 7 capitole, care prevede implementarea a circa 300 de acțiuni, unele definite mai mult sau mai puțin precis, altele foarte ambigue. Fiind în imposibilitatea de a monitoriza un asemenea document complex, autorii „Euromonitorului” s-au concentrat asupra unor acțiuni prioritare, identificate chiar în Planul de Acțiuni (*Priorități pentru Acțiuni*). Domeniile principale în care este evaluat progresul implementării Planului de Acțiuni sînt:

1. Instituțiile democratice;
2. Conflictul transnistrean;
3. Consolidarea capacității administrative;
4. Justiția;
5. Dezvoltarea. Reformele economice și sociale;
6. Comerțul internațional;
7. Climatul de afaceri;
8. Controlul frontierei;
9. Combaterea traficului de ființe umane;
10. Managementul migrației.

Autorii au încercat să identifice cele mai importante, după părerea lor, progrese și eșecuri. Dar aceasta nu exclude ca anumite segmente sau realizări importante să fi rămas în afara analizei. Pentru evaluarea progresului autorii au elaborat o listă de indicatori calitativi și cantitativi pentru fiecare domeniu. În acest context, au fost consultați experți independenți în domeniu. Indicatorii cantitativi au fost preluați din surse oficiale de informații statistice, precum și din alte rapoarte naționale și internaționale. Indicatorii calitativi au fost cuantificați pe baza evaluărilor de experți sau au fost făcute evaluări individuale de către autori. Fiecare indicator a fost evaluat pe scara de la -2 la +2, după cum urmează:

- 2 regres major
- 1 regres moderat
- 0 nu au fost schimbări
- +1 progres moderat
- +2 progres major

În cazul interviuării experților, progresul a fost calculat ca medie simplă a evaluărilor date de aceștia. Evoluția indicatorilor pentru fiecare domeniu este indicată în grila de monitorizare corespunzătoare. În grilă este indicată dinamica din trimestrul IV al anului 2006, factorii care au condiționat această dinamică, impactul practic al evoluțiilor observate, circumstanțele care favorizează progresul pe viitor, riscurile care ar putea să compromită progresul, precum și expresia cantitativă care cuantifică progresul.

Planul de Acțiuni este un document formulat în termeni destul de ambigui. El reprezintă mai degrabă o strategie (neterminată), decît un plan de acțiuni propriu-zis. Deși, în funcție de circumstanțe, formulările ambigue și lipsa unor indicatori clari ar putea fi politic avantajoase, această situație complică enorm de mult un proces de monitorizare cuprinzător și obiectiv.

Prin urmare, lista de indicatori care a fost formulată de autori pentru a monitoriza evoluția Planului rămîne în continuare deschisă pentru dezbateri și sugestii din partea publicului.

SUMAR

Instituțiile democratice

Domeniul drepturilor omului a cunoscut un șir de evoluții, dar și involuții. Parlamentul a asigurat implementarea unor angajamente luate față de Consiliul Europei. Au fost adoptate unele modificări referitoare la sistemul justiției, a fost modificat Regulamentul Parlamentului (mai mulți deputați au boicotat procesul de adoptare, considerând modificările discriminatorii și antidemocratice) și a fost promovat un pachet de legi referitoare la reforma administrației publice locale. În anumite domenii sensibile s-a înregistrat **stagnare sau regres**: modificările referitoare la statutul judecătorilor au fost apreciate de o manieră controversată; a întârziat adoptarea și punerea în aplicare a mai multor legi noi. Numărul cauzelor de condamnare la CEDO continuă să crească, sînt atestate cazuri de condamnare repetată pentru aceleași încălcări, ceea ce denotă faptul că autoritățile nu au luat măsuri eficiente de executare a deciziilor CEDO. În domeniul reglementării și activității mass-media au avut loc scandaluri de rezonanță, care au redus substanțial efectele pozitive de pe urma adoptării Codului Audiovizualului în iulie 2006.

Conflictul transnistrean

Problema transnistreană a figurat pe agenda Consiliului Ministerial al OSCE din 4-5 decembrie, unde poziția Republicii Moldova și apelul acesteia la reluarea negocierilor politice au fost susținute de către SUA, UE, România, Bulgaria, Turcia, Letonia etc. Summit-ul OSCE s-a soldat însă fără adoptarea unei Declarații finale sau a unei Declarații regionale cu privire la Moldova, din cauza dezacordului Rusiei cu poziția majorității statelor OSCE cu privire la Moldova. În discursul său final, Președintele în exercițiu al OSCE a regretat faptul că anul 2006 nu a apropiat perspectiva soluționării conflictelor din Georgia și Moldova, acestea rămînînd „înghețate” din cauza lipsei de voință politică. În a doua jumătate a anului 2006 s-a înregistrat o anumită ameliorare în relațiile moldo-ruse, marcată, între altele, de cele două întrevederi ale Președintelui Vladimir Voronin cu omologul său rus, în august și noiembrie 2006. Partea transnistreană, susținută de Federația Rusă, a condiționat revenirea la masa de tratative prin adoptarea unui „protocol de tranziție”, prin care ar fi trebuit să fie suspendat regimul vamal unificat de la frontiera moldo-ucraineană instituit la 3 martie 2006. Această propunere a fost considerată nejustificată de către delegația moldovenească.

Consolidarea capacității administrative

Evoluțiile în reforma administrației publice au fost preponderent legate de adoptarea pachetului de legi vizînd reforma în domeniul administrației locale, acțiuni care derivă și din Planul calendaristic de realizare a angajamentelor față de CoE: Legea privind administrația publică locală (în redacție nouă); Legea privind descentralizarea administrativă; Legea privind dezvoltarea regională; Legea pentru modificarea unor acte legislative privind finanțele publice locale. Legile au fost adoptate la finele anului. Implementarea lor va fi una de durată. Un element esențial al reformei îl constituie păstrarea și consolidarea în legislație a reformei administrației municipiului Chișinău. În același timp, un șir de evenimente au pus în evidență și tendințe de involuție. Raportul Comisiei Europene privind progresul Moldovei în Politica Europeană de Vecinătate atestă o interferență crescută a Guvernului în sfera afacerilor, un nivel ridicat al corupției, ceea ce constituie impedimente majore în dezvoltarea economică.

Justiția

Principalele evoluții în domeniu se rezumă la atestarea unei anumite creșteri a încrederii populației în justiție, organele de drept. A crescut numărul de cauze examinate în instanțe, inclusiv de către Curtea Supremă de Justiție. A continuat modificarea unor legi privind statutul magistraților și organizarea judecătorească. Guvernul s-a văzut nevoit să dezbata problema executării hotărîrilor judecătorești, dată fiind situația acută în domeniul dat și existența unui număr mare de hotărîri neexecutate (conform unor date, circa 50 la sută din documentele executorii rămîn neexecutate). Efectul reformei din iulie 2006 nu s-a făcut simțit: promovarea și numirea în funcție a judecătorilor nu a devenit o prerogativă consolidată a Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), influența politică persistă, transparența nu este asigurată.

Dezvoltare. Reformele economice și sociale

În trimestrul 4' 2006 reducerea sărăciei nu a fost un element important al retoricii guvernamentale și nici nu au fost adoptate careva măsuri esențiale pentru reducerea sărăciei. Unii indicatori sugerează că în mediul rural incidența acestui fenomen a crescut și în trimestrul patru. Cea mai mare influență asupra sărăciei a avut-o stagnarea agricolă și imposibilitatea de export a mărfurilor agricole în Rusia. O altă influență nefastă a venit din direcția industriei vinicole, care a intrat într-o recesiune acută după introducerea interdicțiilor de export a vinului în Rusia. În relațiile cu instituțiile financiare internaționale s-au produs evenimente foarte importante. Relațiile bune cu FMI și BM au fost consolidate. Finanțatorii multilaterali și bilaterali, alături de Comisia Europeană, și-au exprimat sprijinul pentru programele de dezvoltare pe termen mediu ale Republicii Moldova și au semnalat că ar putea acorda un suport financiar în valoare totală de peste 1,2 miliarde dolari SUA pentru susținerea obiectivelor de dezvoltare.

Comerțul internațional

În T4'2006 situația din comerțul extern al Republicii Moldova a continuat să degradeze atât cantitativ, cât și calitativ. În 11 luni ale anului 2006 deficitul balanței comerciale a Moldovei a înregistrat un nivel de aproape 1,44 miliarde USD, fiind în creștere cu cca 37% față de aceeași perioadă din 2005. Semnalele pozitive venite din partea negocierilor dintre Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la reluarea exporturilor moldovenești în această țară au dus, cel puțin, la o îmbunătățire de imagine între părți. Cîteva evoluții de la finele anului 2006 în dialogul bilateral confirmă tendințele de destindere a relațiilor moldo-ruse. Este vorba despre inspectarea unor întreprinderi moldovenești, specializate în prelucrarea cărnii, de către experții Serviciului rus "Rosselkhoznadzor", în vederea identificării companiilor "care respectă toate condițiile sanitar-veterinare" pentru reluarea exporturilor de carne și mezeluri în Rusia. În perioada de analiză Ministerul Economiei și Comerțului (MEC) în colaborare cu Agenția Agroindustrială Moldova-Vin au stabilit condițiile privitor la organizarea exportului vinurilor moldovenești și a importului băuturilor alcoolice prin intermediul „Ghișeului unic”. Și în T4'2006 exporturile către țările UE și cele din ECE și-au continuat ascensiunea. Spre exemplu, exporturile produselor moldovenești pe piața UE au crescut cu 11,2%, față de ianuarie-noiembrie 2005, iar cele către țările ECE cu 39,2%.

Climatul de afaceri

Mediul de afaceri din Republica Moldova s-a înrăutățit în 2006 (raportul Băncii Mondiale „Mediul de afaceri 2007”). În raportul citat, Moldova a retrogradat de pe poziția 88 în 2005 pe poziția 103 în 2006. Retrogradarea în clasamentul Băncii Mondiale a fost determinată în primul rînd de avansarea mai rapidă a altor țări. Domeniile cele mai problematice în mediul de afaceri moldovenesc rămîn licențierea și autorizarea construcțiilor. Stagnarea reformelor în aceste domenii nu a fost compensată nici de progresele înregistrate în alte domenii, cum ar fi reducerea impozitelor pe venitul companiilor sau înlesnirea procedurilor vamale. Guvernul a aprobat și a transmis Parlamentului proiectul de lege cu privire la societățile cu răspundere limitată. Aprobarea acestei legi este necesară pentru a reglementa mai eficient activitatea SRL-urilor și pentru a racorda cadrul legislativ la rigorile europene. Agenția Națională de Protecție a Concurenței așa și nu a mai fost constituită pînă la sfîrșitul anului 2006. Este o ratare foarte importantă, care știrbește mult din alte performanțe obținute în domeniul climatului de afaceri.

Controlul frontierei

Progrese importante în trimestrul IV nu au fost observate. În pofida Planului de Priorități al MAEIE și Planului legislativ al Parlamentului Republicii Moldova, Legea Serviciului Grăniceri nu a fost adoptată pînă acum. Activitatea Misiunii de Asistență la Frontieră continuă să joace un rol major în îmbunătățirea managementului frontierei. Republica Moldova și Ucraina au semnat acorduri de schimb de informații în ceea ce privește controlul asupra frontierei. Aceste acorduri prevăd între altele: 1) serviciile vamale din Ucraina și Republica Moldova cad de acord să implementeze un sistem automatizat pentru schimb de informații prealabile vizavi de cargourile ce trec frontiera comună; 2) serviciile de grăniceri din Moldova și Ucraina se obligă să asigure un schimb permanent de informații la nivel național, regional și la cel de detașamente; 3) toate serviciile vor furniza informația necesară pentru a elabora o Evaluare a Securității Frontierei comune, ce va fi prezentată lunar la ședințele de coordonare prezidate de EUBAM.

Combaterea traficului de ființe umane

În T4'06 traficul de ființe umane a fost în creștere și a fost apreciat de către experți drept una din cele mai presante probleme ale anului 2006. În plus, fenomenul continuă să aducă câștiguri exorbitante traficantilor. Conform declarațiilor Centrului pentru combaterea traficului de persoane (CCTP), în Republica Moldova se înregistrează tot mai multe cazuri de trafic de persoane prin intermediul unor delegații (culturale, sportive etc.) naționale care pleacă la diferite manifestări în străinătate. În același timp, în perioada de analiză, ca urmare a colaborării eficiente dintre structurile statului și organizațiile abilitate în domeniu, situația ce ține de coordonarea acțiunilor pentru contracararea TFU s-a îmbunătățit. MAI al RM a negociat cu Ambasada SUA la Chișinău începerea din 2007 a implementării unui proiect de asistență pentru victimele traficului de persoane, iar un alt proiect preconizat a fi realizat privește protecția martorilor.

Managementul migrațiunii

Progresul în acest domeniu a fost în mare parte tergiversat din cauza desființării Biroului Național Migrațiune. Reconfigurarea instituțională, rezultată în constituirea Biroului pentru Migrațiune și Azil în cadrul MAI, a afectat considerabil progresele Republicii Moldova în procesul de implementare a prevederilor PAUEM. A avut de suferit și o parte a populației care a solicitat în aceasta perioadă anumite servicii pe care le presta Biroul Național Migrațiune. Totuși, structura noului Birou a fost definitiv stabilită cu o mare parte de activități relansate. Un progres important este decizia de a definitiva crearea unui sistem informațional integrat de monitorizare a migrațiunii sub auspiciile MAEIE, care va permite diferitor structuri de stat relevante să efectueze schimb de informații și să elaboreze politici relevante. De acest sistem vor beneficia în primul rând MAI, MDI, MEC, Serviciul Grăniceri, precum și alte organe de stat cu atribuții relevante. Mai multe structuri de stat implicate dispun de sistemele lor de date, însă acestea nu sînt integrate și se află la nivele diferite de dezvoltare. MAEIE a depus eforturi pentru negocierea acordurilor de readmisie și de facilitare a regimului de vize cu Uniunea Europeană. În acest sens, s-a obținut acordul statelor membre privind delegarea către oficialii Comisiei Europene a împuternicirilor privind negocierea facilitării regimului de vize și încheierea acordului de readmisie. O altă propunere, susținută și de Comisarul UE pentru justiție, libertăți și securitate, Franco Frattini, este crearea unui Centru Comun pentru Solicitarea Vizelor UE. Necesitatea instituirii acestui centru s-a amplificat o dată cu aderarea României la UE (o bună parte din consulatele statelor UE se află la București).

1. INSTITUȚIILE DEMOCRATICE

Drepturile omului

Evenimentele de rezonanță în domeniu se referă la:

- adoptarea de către Guvern a unor acte normative: Hotărârea privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a centrului de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane; Hotărârea pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea coordonatorului în domeniul drepturilor omului (se recomandă desemnarea unor coordonatori în fiecare autoritate centrală și locală); Hotărârea cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru susținerea țăganilor/ romilor din Republica Moldova pe anii 2007-2010;
- respingerea de către autorități a unor solicitări de desfășurare a manifestațiilor publice,¹ ceea ce semnifică menținerea unor practici condamnate anterior;
- perpetuarea conflictelor cu caracter religios (disensiuni între mitropolia Basarabiei și a Moldovei);
- sesizarea din partea avocaților parlamentari a diverselor instituții competente, referitor la încălcarea unor drepturi ale cetățenilor: dreptul la protecție socială; libertatea opiniei și exprimării;
- unele acțiuni ale autorităților sînt considerate abuzive de organizațiile specializate (Baroul avocaților, organizațiile de pacifiști)²;
- nu au fost elaborate și adoptate un șir de legi, acte normative și acțiuni, planificate de Planul Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului: privind asigurarea de răspundere civilă a lucrătorilor medicali; cu privire la medicina privată; modificarea art.32 alin.(3) din Constituție; privind asigurarea asistenței juridice gratuite de către stat; introducerea indemnizațiilor sociale în baza veniturilor populației și minimului de existență; introducerea sistemului de "impozitare pe cote"; atestarea tuturor categoriilor de specialiști după criteriul "drepturile omului".

Cooperarea cu societatea civilă

Evoluții în domeniu sînt atestate prin continuarea implementării Concepției cooperării dintre Parlament și societatea civilă, conturarea unor mecanisme noi de colaborare (cu comisiile parlamentare, luînd în considerație propunerile societății civile).

Evenimente care **diminuează considerabil probitatea guvernării și impactul colaborării**:

- Guvernul a inițiat modificarea legii privind asociațiile obștești fără o consultare prealabilă cu aceste organizații, în lipsă de transparență;
- un grup de organizații din domeniul mass-media au boicotat public Conferința „Cooperarea dintre Parlamentul Republicii Moldova și societatea civilă”, în semn de protest față de abuzurile autorităților în procesul de implementare a noului Cod al Audiovizualului (cazul posturilor Antena C și Euro TV);
- Procuratura generală a emis o circulară pentru procurorii teritoriali și specializați, prin care, pentru a preveni „destabilizarea situației social-politice” se indică necesitatea verificării în mod de urgență a activității asociațiilor obștești implicate în organizarea activităților de masă, a „legalității funcționării acestora” și a surselor de finanțare. Deși indicațiile nu au fost puse în aplicare masiv, intervențiile procuraturii sînt apreciate de ONG ca abuzive, necorespunzătoare rolului procuraturii și atribuțiilor acesteia în cadrul organelor statului;
- varianta finală a proiectului legii privind transparența decizională, aprobat de Guvern, nu este expus pentru consultare publică, prezentarea lui în Parlament este obstrucționată fără motive plauzibile.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Evoluții:

- în cadrul Conferinței "Realizarea de către Republica Moldova a prevederilor Protocolului Opțional la Convenția ONU împotriva torturii și altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante" (17-18 noiembrie 2006) experții au propus crearea în regim restrîns a unui comitet abilitat să inspecteze ad-hoc instituțiile penitenciare și de detenție (comitet antitortură);
- reprezentantul Moldovei la ONU a declarat că prevederile Convenției internaționale pentru eliminarea rasismului și a discriminării rasiale sînt implementate cu succes în Moldova, drepturile minorităților sunt protejate, funcționarea limbilor este asigurată³;
- Comitetul pentru Plîngeri susține că în instituțiile penitenciare din țară se înregistrează foarte rar cazuri de torturare a condamnaților, asemenea practici fiind mai des înregistrate în izolatoarele comisariatelor de poliție,

¹ Solicitarea Partidului Social-Liberal; solicitarea Amnesty International Moldova.

² Conferința de presă a Asociației Internaționale a Pacifiștilor de Drept "Pacifism fără frontiere"; Declarația Baroului avocaților din 20.11.2006;

³ Dezbaterile din Comisia a III-a a Adunării Generale a ONU la subiectul "Eliminarea rasismului și a discriminării rasiale", 07.11.2006;

în timpul efectuării anchetelor preliminare. Conform reprezentanților Comitetului, cele mai frecvente sesizări ale deținuților sînt legate de dezacordul cu hotărîrile instanțelor de judecată și condițiile de detenție;

- sînt emise ordinele Ministrului Justiției despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de prezentare a condamnaților grav bolnavi pentru eliberarea de la executarea pedepsei și pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare (publicate în MO nr.199-202 din 29.12.2006);
- după reconstrucția efectuată la Penitenciarul pentru femei de la Rusca, deținutele vor sta mai puține în celulă, administrația conformîndu-se astfel cerințelor Codului de Executare și standardelor europene în domeniu⁴;
- a continuat campania de informare în cadrul instituțiilor penitenciare, desfășurată de Departamentul instituțiilor penitenciare, ONG, cu susținerea PNUD Moldova.

Regres / Stagnare:

- conform declarațiilor reprezentanților Asociației Obștești „Juriștii pentru drepturile omului”, în majoritatea cazurilor Republica Moldova este condamnată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) pentru tortură și încălcarea dreptului la un proces echitabil. Însăși condițiile precare din penitenciare sînt apreciate de CEDO drept tortură;
- CEDO a decis să examineze în regim de urgență plîngerea împotriva Guvernului Moldovei, depusă de cetățeanul Vitalie Colibaba, care afirmă că a fost torturat de polițiști ai sectorului de poliție Buiucani din Chișinău⁵. Avocatul lui Colibaba a declarat în cadrul unei conferințe de presă, că prin tortură polițiștii încercau să determine victima să se declare autor al unui furt pe care nu l-a săvîrșit. Deși avocatul a cerut Procuraturii Generale să ancheteze cazul de tortură, cererea a fost respinsă. După ce avocatul și victima s-au adresat la CEDO, Procuratura Generală a expediat Baroului de Avocați din Moldova o scrisoare, calificată de avocați drept încercare de intimidare;
- majoritatea parlamentară a respins cererea unor deputați de opoziție care solicitau crearea unei comisii parlamentare speciale de examinare a abuzurilor organelor de forță. Inițiatorii indicau asupra unor încălcări flagrante ca violarea secretului corespondenței, atragerea la răspundere a persoanelor nevinovate, cazuri de aplicare a torturi și tratamentelor degradante etc. Refuzul de a crea comisia a fost explicat prin necesitatea unei abordări de sistem a problemelor, evitîndu-se implicarea deputaților în cazuri concrete, care pot fi examinate de alte instituții abilitate;
- datele responsabililor Departamentului Instituțiilor Penitenciare, doar 40 la sută din numărul total al persoanelor eliberate din detenție reușesc să se încadreze în cîmpul muncii, iar o mare parte dintre ei se reîntorc în închisori. Condamnații nu au ulterior loc de trai, adresările de angajare sînt refuzate pe motiv că au antecedente penale.
- unele instituții media informează despre faptul că angajați ai poliției au maltratată minori nevinovați, iar adoptarea deciziilor de sancționare este tergiversată⁶. Conform unor informații, cazul de maltratare a avut loc doar la cîteva zile după ce la comisariatul teritorial de poliție s-a desfășurat un seminar privind prejudiciile torturii și necesitatea de a evita astfel de metode în timpul anchetei, la care a participat și un polițist culpabil.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei / Executarea deciziilor CEDO

Un anumit **progres** este înregistrat:

- Parlamentul a asigurat implementarea unor măsuri stabilite în Programul calendaristic (HP nr.284-XVI din 11.11.2005):
  - au fost adoptate unele modificări referitoare la sistemul justiției;
  - a fost modificat Regulamentul Parlamentului (mai mulți deputați au boicotat procesul de adoptare, considerînd modificările discriminatorii și antidemocratice);
  - este adoptat un pachet de legi referitoare la reforma administrației publice locale (documentele au fost discutate insuficient cu reprezentanții APL, necesitatea unor noi legi este îndoielnică);
  - nu au fost elucidate motivele cazurilor de urmărire penală a liderilor opoziției la nivel național și local, problema demiterii primarului or.Comrat a rămas neabordată.
- Raportorii APCE au apreciat pozitiv acțiunile întreprinse întru realizarea recomandărilor, rezoluțiilor și angajamentelor față de CE, dar au indicat asupra necesității bunei implementări a legilor adoptate, declarînd că numai după ce toate problemele vor fi soluționate, va putea fi abordată problema ridicării monitorizării⁷.

Drept **stagnare sau regres** pot fi considerate:

- modificările referitoare la statutul judecătorilor sînt apreciate controversat. Există păreri potrivit cărora independența judecătorilor este mai consolidată, ci mai redusă;

⁴ Comunicatul Departamentului Instituțiilor Penitenciare.

⁵ Comunicatul Agenției Infotag, 30.10.2006.

⁶ Cotidianul „Timpul”, 26.10.2006, Publicația „Moldavschie Vedomosti”, 8.12.2006;

⁷ Conferința de presă a coraportorului APCE Egidijus Vareikis, urmare a vizitei din 13 - 15 noiembrie 2006

- nu sînt adoptate și puse în aplicare noi legi: cu privire la culte, despre partidele politice; despre statutul mun. Chișinău; privind reforma serviciilor de securitate; Codul educației; consolidarea imunității parlamentare; revizuirea împuternicirilor Procuraturii;
- numărul cauzelor de condamnare la CEDO continuă să crească (au fost acceptate spre examinare peste 200 de cauze), sînt atestate cazuri de condamnare repetată pentru aceleași încălcări (aceasta poate semnifica că autoritățile nu au luat măsuri eficiente de executare a deciziilor CEDO);
- Raportul Comisiei Europene privind implementarea Planului de Acțiuni UE-RM indică drept subiecte de îngrijorare „competența extinsă a procuraturii generale și nerespectarea hotărîrilor CEDO”⁸.

Egalitatea șanselor

Evenimentele principale în domeniu au vizat:

- deschiderea, cu sprijinul USAID, a unui centru regional de asistență pentru femei (în or. Soroca);
- desfășurarea unor conferințe și seminare tematice de instruire privind combaterea violenței domestice, discutarea aspectelor despre perfecționarea proiectului de lege în domeniu;
- prezentarea rezultatelor unor sondaje și cercetări privind egalitatea genurilor, care atestă prezența în cazul femeilor a discriminărilor și dezavantajelor⁹;

Asigurarea drepturilor la asociere

Progresul este atestat de astfel de evenimente ca:

- încercările celor două confederații sindicale de a iniția fuziunea¹⁰;
- desfășurarea congreselor partidelor, apariția unor noi formațiuni (înregistrate sau în proces de legalizare juridică);
- lansarea de către Ministerul Justiției, cu sprijinul PNUD, a unei „linii telefonice fierbinți” pentru oferirea informațiilor gratuite despre înregistrarea ONG;
- continuarea colaborării și afilierei internaționale a partidelor, aprofundarea colaborărilor.

O serie de acțiuni pot fi considerate ca **regres** în domeniu:

- reprezentanții unor partide politice susțin că autoritățile le intentează dosare penale la comandă, în scop de intimidare și persecutîndu-i pentru critica guvernării¹¹. Declarații în acest sens au făcut reprezentanții Partidului Social Democrat din Moldova și Uniunea Centristă din Moldova (în legătură cu arestarea liderului partidului Eduard Mușuc), ai Partidului Uniunea Muncii „Patria Rodina” (referitor la acuzațiile împotriva lui Gheorghe Sima);
- formațiunile politice noi întâmpină dificultăți la înregistrare de către Ministerul Justiției, reprezentanții acestora apreciază acțiunile responsabililor drept abuzive, cu scop de intimidare¹²;
- Mitropolia Moldovei a acuzat Mitropolia Basarabiei de dezbinare și schismă în biserică, situația fiind generată de apariția conflictelor legate de promovarea unor clerici subordonați Mitropoliei Moldovei¹³.

Drepturile angajaților

Evenimente importante în domeniu:

- conform informațiilor difuzate de Ministerul Economiei și Comerțului, în primele zece luni ale anului 2006 au fost create peste 17 mii de locuri noi de muncă, iar salariul angajaților din sectorul bugetar a crescut în proporție de 20-80%;
- Confederația Sindicatelor din Republica Moldova (CSRM), în comun cu centrele sindicale ramurale, au înaintat Parlamentului un șir de propuneri la proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2007, calificînd că documentul respectiv nu va asigura acoperirea acceptabilă a necesităților unor ramuri ale economiei naționale pentru a asigura o creștere social-economică sesizabilă. CSRM a solicitat Parlamentului să abordeze un șir de probleme importate pentru angajații în economia națională. În cadrul negocierii Convenției colective de ramură pentru anii 2007-2008, sindicatele din sectorul agrar au solicitat majorarea salariilor lunare pentru angajații din ramură pînă la 1200 de lei;
- Inspecția Muncii a fost reorganizată, fiind comasate mai multe subdiviziuni teritoriale, reduse cheltuielile bugetare și suprimat un anumit număr de funcții;

⁸ Raportul de progres în cadrul PEV (Moldova), 04.12.2006.

⁹ Raportul național de dezvoltare umană 2006 (PNUD, „Expert-Grup”, ADEPT); „Barometrul de Gen 2006. Republica Moldova” (Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”); Raportul în cadrul proiectului “Noi perspective pentru femei”, realizat de Winrock International; Studiul Demografic și de Sănătate (Ministerul Sănătății, USAID, UNICEF, UNFP).

¹⁰ CSRM s-a adresat Președintelui RM să medieze procesul (Moldpres, 24.11.2006).

¹¹ Comunicatele de presă ale partidelor politice.

¹² Refuzul de a înregistra Mișcarea Acțiunea Europeană și remiterea unor materiale către Procuratură.

¹³ Comunicatul Agenției BASA-press.

- încălcările constatate anterior în domeniul muncii continuă să rămână practic aceleași (lipsa contractului de muncă, neplata salariului, atragerea la muncă peste program);
- a fost ratificată Convenția OIM nr.152 privind securitatea și igiena muncii în operațiunile portuare;
- membrii Asociației orbilor au organizat mitinguri de protest față de decizia care prevede reducerea cu 50 la sută a angajaților din întreprinderile specializate ale nevăzătorilor (peste 400 de salariați). Conform datelor Agenției de ocupare a forței de muncă, în 2006 numai în raionul Basarabeasca s-au închis circa 300 locuri de muncă (120 la Asociația Orbilor), fiind deschise doar 40 locuri noi;
- studii independente confirmă că dezechilibrul pe piața muncii (numărul mare de persoane cu studii superioare versus lipsa de muncitori calificați) este generat de lipsa unei politici statale de orientare profesională a tinerilor, conform cerințelor pieței de muncă¹⁴;
- conform datelor responsabililor din sfera învățământului, circa jumătate din profesorii preșcolari abandonează serviciul după 2 luni de activitate, din cauza salariului mic și a problemelor financiare.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Derularea evenimentelor în ultimele trei luni ale anului 2006 permite constatarea faptului că domeniul este marcat de **stagnare și chiar regres considerabil**:

- conform Studiului "Indicele libertății presei 2006", elaborat de organizația „Reporteri fără frontiere”, la capitolul libertatea presei, Republica Moldova se situează pe locul 85 într-un top din 168 de state ale lumii¹⁵. În studiul similar din 2005, Moldova era plasată pe locul 74, iar în anul 2004 - pe locul 78;
- îngrijorări privind modul de implementare a Codului Audiovizualului au exprimat ambasadorii țărilor UE cu reprezentanță în Moldova, OSCE, reprezentantul CE, Delegația Comisiei Europene, ambasadele SUA, Marii Britanii¹⁶;
- în cadrul unei ședințe operative la Primărie (09.10.2006), primarul general interimar s-a indignat de faptul că mass-media municipală nu elucidează toate activitățile autorităților locale, dar „își permite să facă politică”¹⁷;
- Asociația Presei Independente (API) și Centrul Independent de Jurnalism (CIJ) au difuzat la 12 octombrie 2006 o declarație prin care se exprimă îngrijorare în legătură cu cazurile de încălcare a libertății presei, semnalate de redacția „Ziarului de Gardă” și cazul de furt constat la redacția publicației „Jurnal de Chișinău”. Și Organizația Media a Europei de Sud-Est (SEEMO) s-a declarat alarmată de presiunile exercitate asupra jurnaliștilor de la săptămânalul „Ziarul de Gardă” din Chișinău;
- la 13 octombrie 2006, Centrul Independent de Jurnalism a difuzat un comunicat de presă prin care și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu modul de alegere a membrilor Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA), propunerile organizațiilor de media fiind ignorate în marea majoritate a cazurilor¹⁸;
- la Conferința “Statul și mass-media” (7-8 noiembrie 2006) organizată de ONG, Guvernul RM și Consiliul Europei, nu au participat reprezentanți ai Parlamentului, deși tematica conferinței a abordat aspectul cadrului legislativ în domeniu. În cadrul aceleiași manifestații, reprezentanții Consiliului Europei au recomandat crearea unei instituții responsabile de protejarea drepturilor jurnaliștilor din Moldova;
- activitatea noii componente a Consiliului Coordonator al Audiovizualului a demarat prin scandal, conducerea CCA fiind acuzată de admiterea declarațiilor și aprecierilor politice (declarația deputatului Anatol Țăranu, ședința Parlamentului din 02.11.2006);
- reprezentanți ai Consiliului Coordonator al Audiovizualului au participat la o ședință de la Compania „Teleradio-Moldova”, în cadrul căreia au constat că în cadrul Companiei nu există transparență în gestionarea fondurilor publice, între angajați și conducere lipsește comunicarea și dialogul, recomandând administrației Companiei să examineze și să soluționeze problemele respective;
- procesul de reorganizare și vânzare a posturilor „Antena C” și „Euro TV”, demiterea conducătorilor acestor posturi, abuzurile admise și lipsa de transparență în acest proces a generat proteste ale angajaților, atitudini critice din partea opoziției parlamentare și extraparlamentare, a consilierilor municipali de opoziție, atitudini critice din partea ONG-urilor, a unor instituții internaționale¹⁹;
- la briefing-ul de presă convocat la Președinție pe 29.11.2006 (după participarea președintelui RM la summit-ul CSI) au fost invitați selectiv reprezentanți ai mass-media (agenția Infotag a apreciat că doar mass-media oficială și cea proprezidențială a avut acces). Informații despre „trierea” reprezentanților presei a fost invocată și în cadrul relațiilor cu autoritățile municipale²⁰;
- angajatul postului PRO TV Chișinău, anterior disculpat de învinuirile privind implicarea în fapte de corupție, a fost pus din nou sub urmărire penală, la insistența MAI și a Procuraturii Generale. Ulterior, în diverse publicații, inclusiv cele care anterior erau fondate de Guvern, au apărut articole de denigrare a managerilor postului în cauză.

¹⁴ Studii de cercetare cu privire la piața muncii și formarea profesională, efectuate de experți ai IDIS „Viitorul”;

¹⁵ http://www.rsf.org/article.php3?id_article=19384.

¹⁶ Declarația comună din 15.12.2006;

¹⁷ Comunicatul Agenției Info-Prim Neo.

¹⁸ Stenogramele ședințelor Parlamentului din 19-20 octombrie 2006.

¹⁹ Comunicatele PSDM, AMN; declarațiile API și CIJ (07.12.2006), declarația semnată de 8 ONG media (API, CIJ, ACESS-Info, Agenția Media Impact, Centrul Tinerului Jurnalism, Uniunea Jurnaliștilor din Moldova, Comitetul pentru Libertatea Presei), declarația Uniunii Sindicatelor din Cultură; Comunicatul misiunii OSCE (18.12.2006).

²⁰ Comunicatul Agenției Info-Prim Neo, 04.12.2006.

Grila de monitorizare 1. Instituții democratice

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Stabilitatea și eficiența instituțiilor democratice	<ul style="list-style-type: none"> Stabilitatea instituțiilor publice persistă; 	<ul style="list-style-type: none"> Existența majorității parlamentare consolidate, colaborarea și coordonarea prealabilă a acțiunilor între legislativ și executiv; Controlul exercitat de majoritatea parlamentară și Președinție asupra Guvernului, organelor de securitate și de drept; Asistența externă; 	<ul style="list-style-type: none"> Aprobarea unor programe de asistență financiară externă, menținerea susținerii politice; Menținerea la nivel înalt a relațiilor de parteneriat cu instituțiile internaționale și statele cu pondere globală; Posibilități de implementare consecventă a programelor; Scade încrederea alegătorilor în partide; 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa antagonismelor între ramurile puterii și colaborarea între majoritatea formațiunilor parlamentare; Restabilirea parțială a relațiilor cu Federația Rusă; 	<ul style="list-style-type: none"> Piedicile în exportul produselor pe piețele din est; Stagnarea și înrăutățirea situației în soluționarea problemei transnistrene; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Activitatea instituțiilor publice; Estimările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Au fost atestate cazuri ce pot afecta activitatea ONG; Se încearcă modificarea legislației în domeniu, fără consultare prealabilă suficientă; 	<ul style="list-style-type: none"> Dorința de a extinde controlul și în sfera „sectorului trei”; 	<ul style="list-style-type: none"> Continuă colaborarea dintre Parlament și ONG; Sînt create piedici artificiale pentru înregistrarea sau modificările statutelor ONG; Încercările Procuraturii de a controla activitatea au ca efect colateral intimidarea și protestul unor ONG mai active; ONG-uri acuză guvernarea de mimarea cooperării; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența externă acordată ONG; Consolidarea capacităților ONG cu experiență; Colaborarea Parlamentului cu societatea civilă; 	<ul style="list-style-type: none"> Intervențiile abuzive ale autorităților; Resursele financiare limitate; Progresul lent în colaborarea executivului și organelor locale cu ONG; Stagnarea procesului de promovare a legii privind transparența decizională; 	-1	<ul style="list-style-type: none"> Declarațiile ONG; Mass-media;
	<ul style="list-style-type: none"> Libertatea asocierii în formațiuni politice este prejudiciată; 	<ul style="list-style-type: none"> Limitarea concurenței politice prin metode administrative; 	<ul style="list-style-type: none"> În continuare sînt invocate persecuții ale liderilor politici, lideri de partide sînt arestați, li se întentează sau continuă dosarele penale; Încrederea alegătorilor în partide este în scădere; 	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea și asocierea internațională a partidelor; 	<ul style="list-style-type: none"> Intoleranța față de critica forțelor de opoziție extraparlamentară; Încercările de anihila forțele politice care pot avea pondere în acordul alegerilor locale generale din 2007; 	-0,5	<ul style="list-style-type: none"> Declarațiile partidelor politice; Mass-media; Datele monitorizării sectorului partidelor;
Recomandările CE / Respectarea deciziilor CEDO	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea practicilor electorale; Implementarea unor acțiuni rezultate din recomandările CE; 	<ul style="list-style-type: none"> Aplicarea Planului de Acțiuni în domeniu; Monitorizarea din partea CE; Sporirea numărului de cauze la CEDO; Activitatea avocaților și ONG specializate în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Alegerile regionale în UTA Găgăuzia s-au desfășurat în condiții mai bune ca anterior; Au fost adoptate mai multe acte legislative menite să realizeze recomandările; Autoritățile acordă mai multă atenție respectării drepturilor prevăzute de Convenția Europeană; Nu sînt modificate legile despre partide și cultele religioase; Implementarea cursului de istorie integrată se realizează în pofida protestelor și prezenței multiplelor erori în manuale; 	<ul style="list-style-type: none"> Vizitele periodice de evaluare ale raportorilor CE; Intervențiile opoziției; Condamnările frecvente la CEDO; 	<ul style="list-style-type: none"> Legislația electorală regională imperfectă; Încălări și abuzuri în procesul de agitație electorală; Lipsa unor măsuri eficiente de sancționare pentru abuzuri ce au condus la condamnarea de către CEDO; Continuarea examinării unor cauze în cadrul cărora deja au fost constatate abuzuri de către CEDO; Activitatea puțin eficientă în domeniul adoptării legilor corespunzătoare; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Rapoartele de monitorizare a alegerilor în UTA Găgăuzia; Stenogramele ședințelor Parlamentului; Informația despre vizita raportorilor CE; Hotărârile CEDO; Mass-media;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului / Egalitatea șanselor	<ul style="list-style-type: none"> Evoluții esențiale nu sînt atestate; Continuă să fie încălcate anumite drepturi fundamentale; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; PA în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Guvernul a adoptat cîteva acte normative în domeniu; Persistă conflictele cu caracter religios; Încercări de intimidare a apărătorilor (avocaților) și reprezentanților ONG specializate în domeniu; Nu este implementat plenar planul de acțiuni în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea ONG în domeniu; Activitatea avocaților parlamentari; Asistența externă; 	<ul style="list-style-type: none"> Atitudinea pasivă a autorităților sau încercările de a limita manifestații de protest; Resurse financiare alocate în cuantum insuficient, orientarea resurselor în domenii ce nu sînt primordiale, dar pot fi utilizate drept capital electoral; Atitudinea formală a autorităților față de sesizările ONG, ale avocaților parlamentari; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Comunicatele formațiunilor politice, ale ONG; Informația despre activitatea avocaților parlamentari;
	<ul style="list-style-type: none"> Rezultatele sondajelor și studiilor independente în domeniu atestă persistența discriminărilor și încălcării egalității de gen; Este deschis un centru regional de asistență; 	<ul style="list-style-type: none"> Inesizabili; 	<ul style="list-style-type: none"> Femeile continuă să fie dezavantajate moral, material, administrativ, în relațiile de muncă, în familie; Sporește asistența acordată victimelor; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Existența legii speciale în domeniu; Activitatea ONG; 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa unor mecanisme eficiente de implementare a principiilor egalității de gen; Lipsa unei legi privind combaterea violenței în familie; Nu este stabilită responsabilitate penală sau contravențională concretă pentru discriminare; Lipsa unor programe speciale în domeniu, cu asistență financiară adecvată; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Sondajele în domeniu;
Prevenirea torturii și tratamentelor degradante / Drepturile deținuților	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile se declară preocupate de situația în domeniu, declară despre respectarea actelor internaționale în sfera respectivă; Solicitățile de efectuare a unor anchete parlamentare sînt respinse; Continuă să fie înregistrate cazuri de aplicare a torturii și tratamentelor inumane; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; PAUERM; PA în domeniul drepturilor omului; Hotărârile CEDO; 	<ul style="list-style-type: none"> Numărul cazurilor de aplicare a torturii este mai redus, în penitenciare aceste cazuri sînt foarte rar înfîlnite sub forma unor acțiuni violente; CEDO condamnă autoritățile pentru condițiile neconforme de detenție prealabilă; Multe cazuri rămîn neelucidate, persoanele care suferă nu reușesc să-și apere drepturile; Sînt adoptate o serie de acte normative; 	<ul style="list-style-type: none"> Inesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Mușamalizarea cazurilor de aplicare a torturii; Tolerarea comportamentului abuziv al colaboratorilor organelor de drept; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Informația despre activitatea Comitetului pentru plîngeri; Informația despre activitatea avocaților parlamentari;
	<ul style="list-style-type: none"> Comitetul pentru plîngeri și avocații parlamentari monitorizează situația deținuților; Continuă campanii de informare a deținuților; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; 	<ul style="list-style-type: none"> Sînt îmbunătățite condițiile în unele penitenciare; Integrarea socială a condamnaților rămîne problematică; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; 	<ul style="list-style-type: none"> Resursele financiare insuficiente; Condițiile din penitenciare; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Informația despre activitatea Comitetului pentru plîngeri;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Respectarea drepturilor angajaților	<ul style="list-style-type: none"> Drepturile angajaților sînt prejudiciate; Încălțările legislației muncii persistă; Conform unor date, a crescut numărul locurilor de muncă, dar nu se cunoaște numărul locurilor închise; 	<ul style="list-style-type: none"> Încetinirea ritmurilor creșterii economice; Migrația forței de muncă; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea salariilor bugetarilor a fost stopată, implementarea legii salarizării bugetarilor este defectuoasă, se aplică modificări; Salariile nu sînt corelate cu minimul de existență; Inspekția Muncii este reorganizată; Mai mulți salariați (nevăzătorii) sînt concediați; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Situația social-economică; Salariile mici în sfera agriculturii, învățămîntului; Impozitele continuă să fie mari (în special, cele sociale); Lipsa unei politici statale coerente; Simularea insuficiență a angajatorilor; 	-1	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Datele statistice; Stenogramele ședințelor Parlamentului;
Libertatea mass-media / Accesul la informație	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea Codului audiovizualului descoperă neajunsuri ale respectivei reforme; Instituțiile mass-media și reprezentanții acestora continuă să fi intimidati; Compania Teleradio-Moldova nu este reformată real; Mass-media deetatizată continuă să trateze favorabil activitatea guvernării, angajindu-se în polemici cu publicațiile cu atitudine critice față de guvernare; Instituțiile mass-media și reprezentanții acestora au fost supuse unor intervenții abuzive (furturi, dosare penale, intimidări, încercări de corupere); 	<ul style="list-style-type: none"> Codul audiovizualului; Interesele elitei guvernate pentru păstrarea controlului asupra mass-media scrisă și electronică; 	<ul style="list-style-type: none"> Consiliul Coordonator al audiovizualului și Consiliul de Observatori al Companiei Teleradio-Moldova au fost formate după criterii de preferințe politice, au fost aduse acuzații de partizanat politic unor membri; Procesul de înstrăinare a posturilor Antena C și Euro TV a fost defectuos, cu abuzuri, netransparent, au ieșit în vileag interesele unor forțe politice de a controla aceste instituții; Indicele libertății presei s-a înrăutățit; Sînt înregistrate acte de cenzură; Activitatea opoziției nu este reflectată adecvat de mass-media publică; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea din partea instituțiilor internaționale, a organizațiilor specializate din țară și de peste hotare; 	<ul style="list-style-type: none"> Controlul guvernării asupra mass-media publică; Imperfecțiunea legislației în domeniu; Lipsa resurselor suficiente pentru funcționarea unor instituții mass-media independente; Legislația în domeniul presei rămîne cea veche; 	-2	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Studiul "Indicele libertății presei 2006"; Comunicatele și declarațiile instituțiilor mass-media, ale organizațiilor internaționale și misiunilor diplomatice ale partidelor politice; Resurse web; Estimările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Accesul la informația publică rămîne dificil; Informația despre activitatea instituțiilor publice este redusă; Parlamentul continuă publicarea proiectelor de acte legislative și transmiterea în direct a ședințelor plenary; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Se încearcă a renunța la transmiterea în direct a ședințelor plenary; Deciziile judiciare privind accesul la informații sînt executate defectuos, procesele judiciare cu această tematică durează mult; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea defectuoasă a deciziilor despre paginile web ale instituțiilor publice; Competențele reduse ale funcționarilor responsabili de relații cu presa; Accesibilitatea informațiilor cu caracter juridic este limitată, din cauza costurilor mari; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Resurse web;

---

2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Negocierile politice în format „5+2”

Într-o jumătate a anului 2006 s-a înregistrat o anumită ameliorare în relațiile moldo-ruse, marcată printre altele de cele două întrevederi ale Președintelui Vladimir Voronin cu omologul său rus în august și noiembrie 2006, întâlnirea ministrului moldovean de Externe, Andrei Stratan, cu ministrul rus de Externe, Serghei Lavrov, în octombrie, precum și acordurile atinse în problema exporturilor de vin moldovenesc în Rusia și a prețului gazului pentru Moldova. Înalți oficiali moldoveni și ruși au declarat în repetate rânduri că această activizare a relațiilor va revitaliza procesul de reglementare transnistreană. În cadrul întrevederii dintre președinții ucrainean și rus de la Kiev din decembrie 2006, cei doi s-au arătat optimiști față de perspectivele procesului de reglementare transnistreană. Cu toate acestea, încercările de reluare a negocierilor în format „5+2” s-au soldat fără nici un rezultat. În schimb, Federația Rusă a continuat să acorde deschis sprijin politic, economic și social autorităților transnistrene.

În cadrul consultărilor de la Odesa din 17 și 18 octombrie, partea transnistreană, susținută de Federația Rusă, a condiționat revenirea la masa de tratative prin adoptarea unui „protocol de tranziție”, prin care ar fi trebuit să fie suspendat pentru o perioadă definită regimul vamal unificat de la frontiera moldo-ucraineană instituit la 3 martie 2006. Această propunere a fost considerată nejustificată de către delegația moldovenească, prin urmare consultările de la Odesa s-au încheiat fără nici un rezultat.

Problema transnistreană a figurat pe agenda Consiliului Ministerial al OSCE din 4-5 decembrie, unde poziția Republicii Moldova și apelul acesteia la reluarea negocierilor politice au fost susținute de către SUA, UE, România, Bulgaria, Turcia, Letonia etc. Summit-ul OSCE s-a soldat însă fără adoptarea unei Declarații finale sau a unei Declarații regionale cu privire la Moldova din cauza dezacordului Rusiei cu poziția majorității statelor OSCE cu privire la Moldova. În discursul său final, Președintele în Exercițiu al OSCE în 2006, ministrul belgian de Externe, Karel de Gucht, a regretat faptul că anul 2006 nu a apropiat perspectiva soluționării conflictelor din Georgia și Moldova, acestea rămânând „înghețate” din cauza lipsei de voință politică.

În cadrul întrevederii de la Washington a ministrului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Andrei Stratan, cu Secretarul de Stat al SUA, Condoleezza Rice, aceasta din urmă a dat asigurări că SUA vor continua să sprijine eforturile de reintegrare teritorială a Republicii Moldova. "Moldova este un bun prieten al SUA. Vom contribui la depășirea greutăților în calea dezvoltării statului vostru. Realizarea cu succes a reformelor va contribui la îndeplinirea obiectivului de integrare europeană", a spus Rice, potrivit unui comunicat al MAEIE.

Cooperare UE – Moldova

În raportul Comisiei Europene cu privire la primii doi ani de implementare a Planului de Acțiuni UE – Moldova, se vorbește despre un „oarecare progres” înregistrat în problema reglementării transnistrene. Potrivit raportului, cel mai mare progres a fost înregistrat în domeniul cooperării Moldovei în cadrul Misiunii UE de asistență la frontieră. Participarea Moldovei la negocierile politice în format „5+2” este calificată drept una „constructivă”.

Asistență diplomatică și politică din partea UE

Parlamentul European a adoptat la 26 octombrie o Rezoluție cu privire la Republica Moldova (Transnistria), în care condamnă încercarea autorităților transnistrene de a-și afirma independența în mod unilateral prin organizarea unui așa-zis referendum și cheamă Federația Rusă să-și îndeplinească obligațiile asumate în 1999 la Istanbul și să-și retragă trupele și munițiile de pe teritoriul Republicii Moldova. Forul european nu recunoaște organizarea și rezultatele "referendumului" de independență al regiunii transnistrene a Republicii Moldova, acesta fiind în contradicție cu suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova. În plus, deputații europeni au chemat părțile să revină la masa de negocieri în format "5+2" și să se abțină de la acțiuni care ar duce la escaladarea situației.

Înaltul Reprezentant al UE pentru Politica Externă și de Securitate Comună, Javier Solana, a declarat în timpul vizitei sale în Ucraina că faptul că negocierile în problema transnistreană nu decurg prea repede nu poate să nu întristeze. În același timp, Solana a declarat că, potrivit discuțiilor purtate la Kiev, Ucraina nu va modifica regimul vamal aplicat în prezent la frontiera moldo-ucraineană.

În cadrul Consiliului Ministerial OSCE din 4-5 decembrie, Erkki Tuomioja, ministrul finlandez al Afacerilor Externe, vorbind din partea Președinției Uniunii Europene, a reiterat sprijinul UE pentru o Moldova suverană și teritorial integrată și a chemat la reluarea negocierilor în format "5+2" în vederea atingerii unui acord cuprinzător în problemele politice, economice și de securitate, inclusiv problema transformării operațiunii pacificatoare. În același timp, UE a regretat lipsa progresului în procesul de retragere a trupelor și munițiilor ruse din Republica Moldova și a chemat Rusia să-și îndeplinească obligațiile în mod necondiționat.

Securizarea frontierei moldo-ucrainene

La 30 noiembrie la Odesa a avut loc cea de-a cincea reuniune a Consiliului Consultativ al Misiunii UE de asistență la frontieră în Republica Moldova și Ucraina. În cadrul reuniunii, generalul Ferenz Banfi, șeful EUBAM, a apreciat pozitiv rezultatele primului an de activitate a misiunii UE, precum și cooperarea dintre Moldova și Ucraina în vederea instituirii unui control eficient la frontiera moldo-ucraineană. Acesta a susținut necesitatea realizării în continuare a misiunii cu implicarea structurilor de drept din ambele state în vederea cercetării delictelor identificate la frontieră, intensificarea cooperării cu agențiile UE (FRONTEX, EUROPOL etc.), colaborarea sporită în problematica migrației, precum și lansarea unei campanii publice de informare în domeniul luptei cu corupția.

În cadrul întrevederii Președintelui Vladimir Voronin cu Reprezentantul Special al UE pentru Republica Moldova, Adriaan Jacobovits de Szeged, cei doi au discutat și despre eficiența activității Misiunii UE de asistență la frontieră, care, în decurs de un an, a înregistrat rezultate pozitive în consolidarea securității hotarului dintre Moldova și Ucraina, pe segmentul transnistrean al acestuia. Președintele Voronin a optat pentru extinderea mandatului misiunii, care urmează să expire în toamna anului viitor.

La 21 noiembrie la Bruxelles, Republica Moldova și Ucraina au semnat un acord cu privire la schimbul de informații cu privire la trecerea mărfurilor și persoanelor peste frontiera moldo-ucraineană. Acordul a fost semnat în urma discuțiilor purtate în cadrul întrevederii trilaterale UE-Moldova-Ucraina în probleme de frontieră și a cooperării celor două state cu Misiunea UE de asistență la frontieră. Potrivit acordului, serviciile moldovean și ucrainean de grăniceri vor face schimb de informații la nivel național, regional și de detașamente, în baza căreia vor fi elaborate niște rapoarte lunare de evaluare a securității frontierei și care vor fi prezentate în cadrul ședințelor lunare de coordonare ale EUBAM. Comisarul european pentru politica externă și politica europeană de vecinătate, Benita Ferrero-Waldner, prezentă la ceremonia de semnare, a salutat semnarea acordului moldo-ucrainean, pe care l-a numit un pas remarcabil spre asigurarea unui control deplin și a unei gestiuni transparente a frontierei moldo-ucrainene, inclusiv segmental transnistrean.

Grila de monitorizare 2. Conflictul transnistrean

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Negocierile politice (formatul „5+2”)	<ul style="list-style-type: none"> O nouă întrevedere Voronin-Putin; „ameliorarea” relațiilor moldo-ruse nu au dus la deblocarea negocierilor; Consultările de la Odesa din 17-18 octombrie s-au soldat fără rezultat; Summit-ul OSCE s-a încheiat fără adoptarea unei declarații cu privire la Moldova; Poziția Moldovei a fost sprijinită în cadrul Summit-ului OSCE, de Secretarul de Stat al SUA; 	<ul style="list-style-type: none"> Insistența părții transnistrene pe semnarea „protocolului de tranziție”, sprijinul Rusiei; Alegerile „prezidențiale” din Transnistria din 10 decembrie; Radicalizarea poziției Rusiei cu privire la „conflictele înghețate”; 	<ul style="list-style-type: none"> Întreruperea procesului de negocieri politice pentru o perioadă indefinită; Compromiterea calității de stat mediator al Rusiei și, implicit, a formatului „5+2”; Compromiterea capacității OSCE de a contribui la rezolvarea conflictelor înghețate; 	<ul style="list-style-type: none"> Medierea diplomatică a observatorilor din partea SUA și UE; o implicare mai mare a UE în eforturile de reglementare; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinul acordat Transnistriei de către Rusia; activizarea poziției Rusiei vizavi de „conflictele înghețate” din fosta URSS; disfuncționalitatea formatului „5+2”; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Agenții de știri : Infotag, Regnum.ru, Basa-press, Olvia-press, Novii Region;
Cooperare UE-Moldova	<ul style="list-style-type: none"> Comisia Europeană invocă un „oarecare progres” în realizarea prevederilor PA UE – RM, participarea Moldovei la negocierile în format „5+2” este calificată drept „constructivă”; Comunicare continuă cu Re prezentantul Special al UE pentru Moldova; 	<ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijin diplomatic al UE pentru eforturile de reglementare; 	<ul style="list-style-type: none"> Reglementările Planului de Acțiuni 	<ul style="list-style-type: none"> Limitele contribuției UE la reglementarea transnistreană; 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> Pagina de Internet a Uniunii Europene;
Asistență diplomatică și politică UE	<ul style="list-style-type: none"> Parlamentul European a adoptat la 26 octombrie o rezoluție cu privire la Moldova (Transnistria); Problema transnistreană a fost discutată de Javier Solana la Kiev; Președinția finlandeză a UE a chemat la reluarea negocierilor în problema transnistreană în cadrul Reuniunii OSCE; 	<ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate și reglementările PA UE-RM; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinul politic și diplomatic al UE pentru eforturile de reglementare transnistreană; mediere diplomatică UE în vederea reluării negocierilor politice; 	<ul style="list-style-type: none"> Angajamentele politice ale UE în cadrul Planului de Acțiuni; 	<ul style="list-style-type: none"> Limitele contribuției UE la reglementarea transnistreană; 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> Pagina de Internet UE, OSCE;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Angajamentele de la Istambul ale Rusiei	<ul style="list-style-type: none"> Au fost reiterate în toate declarațiile UE cu privire la problema transnistreană; 	<ul style="list-style-type: none"> Poziția UE cu privire la angajamentele Rusiei; 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa progresului în procesul de retragere a trupelor și munițiilor ruse; 	<ul style="list-style-type: none"> Presiuni din partea SUA și UE asupra Rusiei; transformarea misiunii de pacificare din Transnistria în una cu mandat internațional; 	<ul style="list-style-type: none"> Interesele geopolitice ale Rusiei; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Agenții de știri : Infotag, Novii Region;
Securizarea frontierei moldo-ucrainene	<ul style="list-style-type: none"> Primul an de activitate a Misiunii UE apreciat drept pozitiv; Președintele Voronin pledează pentru continuarea misiunii după 2007; Serviciile moldovenesc și ucrainean semnează acord de schimb de informații la Bruxelles; 	<ul style="list-style-type: none"> Prevederile PA UE-RM, colaborarea RM și Ucrainei cu Misiunea UE; Medierea UE a dialogului moldo-ucrainean cu privire la securizarea frontierei; 	<ul style="list-style-type: none"> Securizarea frontierei, combaterea contrabandei la frontiera moldo-ucraineană, control eficient la frontieră; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinul din partea UE și SUA; Cooperarea guvernului Ucrainei și respectarea de către acesta a regimului vamal unificat cu RM; 	<ul style="list-style-type: none"> Instabilitatea politică la Kiev și un posibil recul al forțelor pro-europene; 	+ 2	<ul style="list-style-type: none"> Agenții de știri : Infotag, Regnum.ru, Basa-press, Olvia-press, Novii Region.
Participarea societății civile	<ul style="list-style-type: none"> Consiliul Europei a organizat conferința "Democratizare și societate civilă în regiunea transnistreană"; 	<ul style="list-style-type: none"> Interesul comunității internaționale cu privire la problema democratizării Transnistriei; 	<ul style="list-style-type: none"> Sensibilizarea opiniei publice naționale și internaționale; 	<ul style="list-style-type: none"> Mai multe programe internaționale de asistență pentru democratizarea Transnistriei; 	<ul style="list-style-type: none"> Regim autoritar în Transnistria; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Estimările autorului;

3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Evoluțiile înregistrate în domeniul reformei administrației publice centrale (APC) au vizat:

- crearea unui nou minister (al Protecției Sociale, Familiei și Copilului), a unei Agenții de Evaluare și Examinare (autoritate publică, subordonată Ministerului Educației și Tineretului);
- aprobarea unor proiecte de legi, hotărâri și concepții: - proiectul Codului de conduită a funcționarului public; Concepția sistemului de control și audit intern în sectorul public; Concepția sistemului informațional automatizat „Registrul funcțiilor publice și al funcționarilor publici”; - structura-tip a regulamentului privind organizarea și funcționarea organului central de specialitate al administrației publice; - Planul național de acțiuni pentru facilitarea regimului de vize cu Uniunea Europeană²¹; - Hotărârea cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici ș.a.;
- crearea paginii web a reformei APC;
- adoptarea unei hotărâri cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară²²;
- a crescut semnificativ numărul punctelor de acces public la Internet, nivelul de acces la o sută de locuitori majorându-se de la 6% (2005) la 11,5% (2006), conform datelor agenției specializate²³.

Evoluțiile privind reforma administrației publice locale (APL) sînt legate de adoptarea pachetului de legi vizînd reforma în domeniul administrației, acțiuni care derivă și din Planul calendaristic de realizare a angajamentelor față de CE: Legea privind administrația publică locală (în redacție nouă); Legea privind descentralizarea administrativă; Legea privind dezvoltarea regională; Legea pentru modificarea unor acte legislative privind finanțele publice locale. Legile au fost adoptate la finele anului, implementarea lor va fi una de durată. Un element esențial al reformei îl constituie păstrarea și consolidarea în legislație a reformei administrației municipiului Chișinău (crearea consiliilor și primăriilor de sector).

Stagnare și involuții referitoare la reforma și eficiența administrativă:

- un studiu efectuat cu sprijinul PNUD Moldova indică asupra necesității eficientizării activității Parlamentului Republicii Moldova în relațiile UE-RM, atenționîndu-se la:
  - eficientizarea controlului politic asupra Guvernului și sporirea colaborării cu executivul;
  - promovarea procesului de aproximare a legislației;
  - monitorizarea implementării legislației armonizate;
  - comunicarea cu publicul.
- Președintele Republicii Moldova a adresat critici Guvernului pentru coordonarea inefficientă a implementării Planului de acțiuni UE-RM, referindu-se în special, la²⁴:
  - lipsa conlucrării eficiente între autoritățile centrale;
  - neonorarea obligațiilor asumate sau îndeplinirea lor cu mare întârziere;
  - îndeplinirea anevoioasă a angajamentelor asumate la capitolul reforma justiției și a procuraturii;
  - lipsa progresului în obținerea regimului de comerț asimetric și a unui regim facilitat de vize.
- prin legea de rectificare a bugetului pentru 2006, patru milioane de lei au fost sustrași de la realizarea Strategiei de reformă a administrației publice centrale și a Strategiei naționale de edificare a societății informaționale „Moldova Electronică”, în legătură cu trecerea procedurilor de reorganizare pe anul 2007;
- implementarea programului de informatizare în instituțiile de învățămînt (programul „SALT”) se desfășoară anevoios, finanțarea este insuficientă, calculatoarele instalate sunt deja învechite, nu sînt utilizate soft-uri moderne, adaptate obiectelor de studii.

Depolitizarea administrației publice

Studiul „Analiza funcțională a administrației Parlamentului Republicii Moldova” efectuat de experți angajați de PNUD Moldova indică **probleme majore pentru staff-ul parlamentar**, printre acestea numărîndu-se²⁵:

- necesitatea susținerii independenței, profesionalismului, imparțialității politice a funcționarilor;

²¹ HG nr. 1306 din 13.11.2006;

²² HG nr.1345 din 24.11.2006.

²³ Conform datelor Agenției Naționale pentru Reglementare în Telecomunicații și Informatică, www.anrti.md.

²⁴ Comunicatul Moldpres din 21.12.2006.

²⁵ A se vedea <http://www.parlament.md/download/studies>;

- necesitatea unui șef apolitic, responsabil de planificare strategică, administrarea resurselor, management financiar;
- formarea unei politici durabile de administrare a resurselor umane, stabilirea principiilor de bază ale recrutării, fără discriminări.

Mai mulți consilieri municipali din Chișinău consideră că **autoritățile centrale intervin abuziv** în activitatea autorităților locale, stabilesc sarcini și dau indicații care pot fi apreciate drept ingerințe în sfera autonomiei locale²⁶. Totodată, reprezentanții tuturor fracțiunilor din Consiliul municipal critică politica de cadre a actualei conduceri a primăriei (conclucrarea slabă dintre consilieri și aparatul Primăriei), **o consideră politizată** și invocă cazuri ce probează aceste afirmații (demiterea repetată a viceprimarului M.Furtună și a pretorilor de sectoare; promovarea unor interese lobbyste ale persoanelor apropiate conducerii țării; menținerea administrativă a tarifelor etc.)²⁷.

Interferența intereselor administrative și economice

Evoluțiile în domeniu se reduc la:

- conform Indicelui libertății economice 2007 și datorită schimbării metodologiei de calculare, Republica Moldova a avansat cu două poziții (cu o medie de 59,5%), dar rămâne a fi considerată o țară în care economia este „în mare parte lipsită de libertate”²⁸;
- studiul „Costul afacerii” indică o îmbunătățire a mediului antreprenorial din Moldova, în special la capitolele înregistrare, licențiere, reducere a cheltuielilor de vămuire²⁹;
- adoptarea Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Metodologiei de analiză a impactului de reglementare și de monitorizare a eficienței actului de reglementare și a Hotărârii Guvernului cu privire la acțiunile de îmbunătățire a managementului financiar public (pe baza rapoartelor Curții de Conturi).

Involuțiile sînt atestate de mai multe evenimente, cum ar fi:

- raportul Comisiei Europene privind progresul Moldovei în Politica Europeană de Vecinătate atestă o interferență crescută a Guvernului în sfera afacerilor, ceea ce constituie impediment major în dezvoltarea economică³⁰;
- Raportul „Doing Bussines 2007” indică o înrăutățire a ratingului Moldovei (de pe locul 88 pe locul 103)³¹;
- rentabilitatea societăților pe acțiuni de stat este în continuă scădere, de la 26,4% (2005) la 24% (2006);
- nu este creată Agenția pentru Protecția Concurenței, nu este explicată tărăgănarea creării aceste instituții;
- prin hotărîrea Curții Constituționale se constată că Parlamentul a adoptat o lege de interpretare neconstituțională, prin care a introdus norme noi și a înrăutățit situația unor agenți economici ce intră sub incidența legislație anterioare cu privire activitatea în zonele economice libere³².
- la ședința Colegiului Procuraturii s-a constatat nivelul scăzut al exigenței în asigurarea legalității procesului de achitare a plăților vamale la importul și exportul mărfurilor, acțiuni ce destabilizează piața internă și au impact negativ asupra producătorilor autohtoni³³;
- o companie străină a prezentat Guvernului RM pretenții în valoare de peste 25 milioane dolari SUA, pentru prejudicierea intereselor și a reglementărilor legale în procesul de privatizare a S.A. „Moldova-Tur”³⁴;
- agenții economici importatori consideră abuzivă și generatoare a majorării de prețuri punerea în aplicare a Hotărîrii Serviciului de Standardizare și Metrologie despre obligativitatea marcării produselor nemijlocit pe ambalajul produselor, cu excluderea practicii aplicării etichetelor suplimentare³⁵.

Stabilitatea politicii de guvernare

Evoluțiile vizează:

- aprobarea deciziei de finanțare din partea donatorilor externi;
- Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei a fost extinsă pentru anul 2007 (HG nr. 1433 din 19.12.2006);
- adoptarea unor decizii guvernamentale, privind: - *aprobarea Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015, a Strategiei de dezvoltare a Serviciului Fiscal de Stat pentru anii 2006-2010; - măsurile de realizare a obiectivelor privind crearea, către anul 2009, a 300 mii de locuri noi de muncă*

²⁶ Comunicatele (15.11.2006); Publicația „Timpul”, 02.11.2006.

²⁷ Comunicatele Agenției Info-Prim Neo (03.11.2006; 27.12.2006); Publicația „Timpul” din 06.11.2006, 08.11.2006; Comunicatul Moldpres din 28.11.2006;

²⁸ Clasamentul este întocmit de Fundația "Heritage" și "Wall Street Journal", www.heritage.org.

²⁹ Studiul este efectuat de ONG „Alternative internaționale de dezvoltare”, în cadrul proiectului Băncii Mondiale „Ameliorarea competitivității”.

³⁰ Documentul de lucru, Raportul de progres în cadrul PEV (Moldova), 04.12.2006;

³¹ Raport realizat de Banca Mondială și Corporația Financiară Internațională (IFC), a se vedea și www.doingbussines.org;

³² Hotărîrea Curții Constituționale nr.20 din 30.11.2006 pentru controlul constituționalității unor dispoziții din Legea pentru interpretarea prevederilor unor acte legislative nr.245-XVI din 20 octombrie 2005

³³ Comunicat de presă al Procuraturii, 17.11.2006.

³⁴ Comunicatul Agenției Infotag;

³⁵ În redacția Hotărîrii SSM nr.2009-C din 03.11.2006, intrată în vigoare la 17.11.2006, ulterior amînată pînă la 01.01.2007;

și majorarea salariului mediu lunar pe economie pînă la echivalentul a 300 dolari SUA; - mersul executării Programului Național „Satul Moldovenesc” (2005-2015);

- la Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova au continuat să fie înregistrați agenți economici din regiunea transnistreană;
- veniturile bugetului de stat au continuat să fie în creștere față de cuantumul estimat prin legea bugetară anuală etc.

Involuții se atestă prin astfel de situații ca:

- sondajele de opinie atestă scăderea încrederii în guvernare și în principalele instituții publice: Parlament, Președinție, Guvern³⁶;
- deficitul comercial continuă să crească, rata inflației este ridicată, scăderea producerii, rata joasă a investițiilor, scăderea exporturilor, economia a fost afectată de șocurile externe³⁷; riscurile sînt evaluate la cota medie³⁸;
- menținerea deciziei de anulare a patentelor de întreprinzător pentru o serie de activități și informarea insuficientă din partea autorităților abilitate ale statutului, protestele deținătorilor de patente;
- starea demografică complicată, rata mare a persoanelor plecate la muncă în străinătate, condițiile dificile de educare a copiilor părăsiți temporar de unul sau mai mulți părinți³⁹;
- noile concepții a politicii externe și a securității statului, deși elaborate, nu au fost dezbătute și adoptate pînă la finele anului 2006, explicații în aceste sens fiind lipsă.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

O serie de evenimente au contribuit la **sporirea transparenței și credibilității guvernării**:

- problema modificării Constituției și suprimării garanției de la art.46 privind caracterul licit al dobîndirii averii a fost abordată sub aspectul corespunderii principiilor fundamentale în materie de drepturi ale omului și Președintele RM s-a expus împotriva respectivei inițiative, deoarece ar afecta dreptul la proprietate privată și protecția acesteia, propunînd desfășurarea unor dezbateri publice la temă⁴⁰;
- urmare a elaborării unui plan preliminar de acțiuni în sfera sporirii probității guvernării și combaterii corupției (aprobat în octombrie 2006), Republica Moldova a primit prima tranșă de asistență în domeniu și va putea beneficia de fondurile mari ale Programului "Provocările mileniului" (Millenium Challenge Account), care vor putea fi utilizate pentru creșterea economică a țării;
- Compania „City Development” și Guvernul RM au semnat contractul de privatizare a două terenuri din Chișinău pentru suma de 127 milioane lei, una din cele mai mari privatizări din ultimii ani. Compania a cîștigat la concursul deschis și s-a declarat satisfăcută de comportamentul Guvernului, care a procedat conform principiilor transparenței și legalității;
- Primăria municipiului Chișinău va organiza lunar discuții cu reprezentanții mass-media în cadrul "Orei presei";
- Ministerul Economiei și Comerțului a invitat companiile specializate în tehnologii informaționale să colaboreze pentru elaborarea cadrului normativ privind comerțul electronic;
- Guvernul a adoptat Hotărîrea cu privire la Registrul de stat al actelor juridice (prevede și accesul liber prin Internet la actele juridice depozitate în registru);
- Comisia Europeană și SIDA au decis alocarea a 3,5 milioane de euro în scopul implementării unui proiect pentru combaterea corupției și spălării de bani (proiectul MOLICO-Moldova);
- au continuat întîlnirile și colaborarea dintre autorități și Alianța Anticorupție, Alianța desfășoară activități de asistare a CCCEC, altor autorități implicate.

Involuțiile din domeniu vizează:

- transparența încă redusă a Guvernului și instituțiilor administrației publice centrale și locale;
- încercările de limitare a transparenței activității parlamentare (încercările majorității parlamentare de a sista transmiterea în direct a ședințelor plenare);
- promovarea mai multor decizii fără dezbateri publice necesară;
- lipsa de progres în promovarea legii transparenței decizionale;
- lipsa de informații concludente referitor la finalizarea cazurilor de corupție anterior anunțate public;
- aplicarea și în continuare cu deficiențe a Legii privind accesul la informație.

Progresul în sfera combaterii corupției este atestat de astfel de evenimente ca:

³⁶ Sondajul „Barometrul Opiniei Publice” (noiembrie 2006); Sondajul Barometrul socio-politic OMNIMAS (noiembrie 2006);

³⁷ Datele statistice; raportul BERD „Tranziția în 2006”;

³⁸ Evaluările Grupului „Control Risks”.

³⁹ Studiul Demografic și de Sănătate în Moldova, realizat cu suportul USAID, UNICEF și Fondul ONU pentru Populație.

⁴⁰ Comunicatul Agenției Moldpres, 22.11.2006.

- îmbunătățirea indicelui percepției corupției pentru Republica Moldova, potrivit raportului global al Transparency International „Indicele Percepției Corupției”⁴¹;
- concentrarea activităților, sporirea măsurilor de prevenire și de reprimare întreprinse de colaboratorii CCCEC și ai altor organe de drept;
- implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției;
- colaborarea autorităților cu reprezentanții societății civile, în special Alianța Anticorupție;
- punerea în aplicare a planului de acțiuni ale Ministerului Educației în sfera combaterii corupției din învățământ, lansarea unor campanii speciale;
- adoptarea unei legi privind expertiza obligatorie anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative;
- desfășurarea unor reuniuni naționale și internaționale, informări specializate despre experiența internațională în domeniu;
- elaborarea unor proiecte de legi noi în domeniul anticorupție și conexe;

Neajunsurile în activitatea de combatere a corupției:

- populația percepe guvernarea ca fiind afectată de corupție, mai mulți respondenți ai sondajelor de opinie considerând că corupția a rămas la fel sau chiar a crescut (peste 71% de respondenți), consideră liderii politici și exponenții administrației centrale afectați de corupție⁴²;
- instituțiile internaționale apreciază că fenomenul corupției este „foarte răspândit”, iar „corupției mari” trebuie să i se atragă atenție deosebită⁴³;
- pedepsele mici, examinarea îndelungată a dosarelor intentate în cadrul instanțelor de judecată⁴⁴;
- promovarea defectuoasă a unor legi noi, imperfecțiunea proiectelor elaborate⁴⁵;
- calitatea slabă a dosarelor instrumentate, anularea sau clasarea multor cauze pe motivul probării necalitative;
- admiterea abuzurilor din partea organelor de drept implicate în activitatea de combatere a corupției⁴⁶;
- nivelul mare de corupție în sistemul educațional, inclusiv cel preuniversitar⁴⁷;
- nivelul redus de transparență al autorităților centrale și locale⁴⁸.

⁴¹ Conform www.transparency.md; www.transparency.org;

⁴² Sondajul „Barometrul Opiniei Publice” (noiembrie 2006);

⁴³ Documentul de lucru, Raportul de progres în cadrul PEV (Moldova), 04.12.2006; Raportul "Investment Reform Index" al OECD;

⁴⁴ Comunicatele agenților de presă, informația despre Seminarul "Detectarea, investigarea și anchetarea cazurilor de corupție la nivel înalt";

⁴⁵ Legea privind transparența decizională nu este promovată; întârzie promovarea noilor legi privind combaterea corupției, noua lege a serviciului public, nu este elaborată o lege despre conflictul de interese etc.

⁴⁶ În cadrul ședinței Colegiului CCCEC Primul-ministru a atenționat la necesitatea excluderii și monitorizării cazurilor respective;

⁴⁷ Comunicatul despre ședința convocată de Președintele RM, 23.11.2006.

⁴⁸ Concluzie expusă în cadrul întâlnirii membrilor Alianței Anticorupție cu Primul-ministru.

Grila de monitorizare 3. Consolidarea capacității administrative

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma administrativă / Eficiența administrativă	<ul style="list-style-type: none"> Reforma APC se desfășoară în baza planului stabilit, dar la finele anului 2006 sînt constatate mai multe restanțe; Reforma APL nu a demarat efectiv, la finele anului a fost adoptat doar un pachet de acte legislative în domeniu; Este păstrată tendința dezvoltării dinamice a sectorului tehnologiilor Informaționale (TI); 	<ul style="list-style-type: none"> Strategia de reformă a APC; Asistența internațională; Recomandările CE; 	<ul style="list-style-type: none"> Crearea unor instituții centrale noi (MPSEC, Agenție de evaluare); Aprobarea unor acte normative în domeniul (concepții despre audit, registrul funcțiilor publice; cerințe unificate pentru documente de politici etc.); Adoptarea unei hotărâri privind armonizarea legislației RM cu legislația comunitară; Adoptarea pachetului de legi privind reforma APL; A sporit numărul punctelor de acces la Internet, aria de acoperire; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea unității de coordonare a reformei APC; Atitudinea autorităților centrale; asistența internațională; Participarea ONG în elaborarea legilor; Dezvoltarea dinamică a sectorului TI, implementarea strategiilor și acțiunilor în domeniu; Asistența financiară internațională; Acumularea experienței, creșterea profesionalismului factorilor decizionali 	<ul style="list-style-type: none"> Controlul politic slab al Parlamentului; Nu există un program unic de implementare a PAUERM; Politizarea și controlul politic asupra APC; Coordonarea insuficientă a acțiunilor Guvernului în implementarea PAUERM; Asigurarea materială a funcționarilor și instituțiilor rămîne insuficientă; Noile legi de reformă a APL nu au fost suficient dezbătute, reforma administrației mun.Chișinău nu este analizată complex; Majorările salariale nu sînt considerabile, unele majorări nu au fost puse în aplicare la începutul anului 2007; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Noutățile reformei APC; Resursele web; Mass-media; Comunicatele oficiale de presă;
Stabilitatea politicii de guvernare	<ul style="list-style-type: none"> Programul de guvernare continuă să fie realizat, deși sînt anumite neajunsuri și restanțe, fluctuații majore nu sunt atestate; Colaborarea cu instituțiile internaționale capătă formule practice avansate; 	<ul style="list-style-type: none"> Stabilitatea politică și social-economică; Monitorizarea externă; Implementarea unor planuri prioritare (PAUERM, SCERS), 	<ul style="list-style-type: none"> Menținerea Guvernului stabil; Aprobarea acordării asistenței financiare considerabile, din partea donatorilor străini și Programul „Provocările mileniului”; Evaluarea strategiilor și planurilor anterioare, stabilirea conceptelor pentru planurile de dezvoltare noi; Aprobarea unor noi programe și strategii pe termen lung; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Acumularea resurselor financiare suplimentare la buget; Colaborarea politică între forțe parlamentare; Implementarea unor reforme anterior programate; 	<ul style="list-style-type: none"> Conjunctura economică; Scade încrederea în autorități; Anumite decizii sînt promovate și implementate fără analiză detaliată, provoacă proteste ale subiecților defavorizate (patentă, transporturi, farmacia); Creșterea economică s-a redus din cauza șocurilor externe; Situația demografică complicată, emigrarea masivă; Lipsa progresului în reglementarea transnistreană; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea guvernării; Legislația RM; Mass-media; Sondajele de opinie; Rapoartele Guvernului despre realizarea programului de guvernare, a altor programe prioritare Rapoartele instituțiilor naționale și internaționale independente;
Depolitizarea administrației publice /	<ul style="list-style-type: none"> Situația nu a evoluat pozitiv, politizarea APC și APL persistă; 	<ul style="list-style-type: none"> Politica de guvernare, controlul politic asupra administrației; 	<ul style="list-style-type: none"> Experți internaționali indică asupra necesității depolitizării funcționarilor, implicării acestora în planificări strategice; Autoritățile centrale continuă să intervină în sfera de activitate a autorităților locale; Reforma salarizării rămîne fără efecte majore; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa unor noi legi privind serviciul public, bazate pe angajarea prin concurs, evaluare și promovare după merite; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Informația privind numirile și eliberările din funcții; Estimările autorilor;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Interferența intereselor economico-administrative și politice	<ul style="list-style-type: none"> Interferențele intereselor nu sînt reduse considerabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Interesele economice ale elitei guvernante; Ritmul lent al deestatizării proprietății; 	<ul style="list-style-type: none"> Este aprobată Metodologia de analiză a impactului de reglementare (HG nr. 1230 din 24.10.2006); Rentabilitatea întreprinderilor cu capital de stat scade; 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea unor reforme inițiate anterior (dereglementarea activității antreprenoriale); Poziția activă a reprezentanților businessului; 	<ul style="list-style-type: none"> Interferența Guvernului în afaceri; Întîrzierea implementării unor acțiuni la capitolul Reforma APC și combaterea corupției; Lipsa unor reglementări eficiente privind evitarea conflictelor de interese; Tărăgănarea creării agenției de protecție a concurenței; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Stenogramele ședințelor Parlamentului; Estimările autorilor;
Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției	<ul style="list-style-type: none"> Transparența activității parlamentare este asigurată la nivelul anterior; Transparența autorităților executive și a celor locale continuă să rămînă insuficientă; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; Recomandările instituțiilor internaționale; Activitatea ONG; 	<ul style="list-style-type: none"> Transparența activității Guvernului, a autorităților centrale și locale nu este asigurată satisfăcător; Au loc privatizări importante, prin concursuri deschise; Participarea reprezentanților societății civile în elaborarea și dezbaterile unor documente; Resursele web ale autorităților nu sînt întocmite conform cerințelor în domeniu, actualizarea este slabă; 	<ul style="list-style-type: none"> Aprobarea acordării asistenței financiare internaționale suplimentare; Colaborarea cu ONG; 	<ul style="list-style-type: none"> Încercări de limitare a transparenței în activitatea parlamentară; Atitudinea declarativă a autorităților, fără elaborare și implementare de acțiuni concrete în sporirea transparenței; Nu este promovată Legea transparenței decizionale; Mass-media nu are acces la informațiile de interes public major; Cunoașterea slabă de către funcționari a tehnologiilor informaționale moderne; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Comunicatele oficiale; Declarațiile și luările de atitudine ale ONG;
	<ul style="list-style-type: none"> Preocupări mai coordonate în sfera prevenirii și combaterii corupției; 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea Strategiei anticorupție; Monitorizarea externă; 	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea indicelui percepției corupției; Adoptarea legii privind expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative; Elaborarea unor proiecte de legi noi în domeniul combaterii corupției; Aprobarea panoului preliminar al Programului „Provocările Mileniului”; A sporit numărul cauzelor intentate, în special persoanelor cu funcții de răspundere; Abuzuri admise de către organele de drept, calitatea slabă a dosarelor instrumentate; Instituțiile internaționale oficiale și private indică asupra nivelului mare al răspîndirii corupției; 	<ul style="list-style-type: none"> Atenția sporită din partea conducerii țării; Asistența externă (MOLICO-Moldova ș.a.); Activitatea organelor specializate, instruirea lor; Activitățile ONG specializate, ale Alianței Anticorupție; Intervențiile sumare ale opoziției parlamentare și extraparlamentare; Sporirea activităților de informare, în sfera prevenirii corupției; 	<ul style="list-style-type: none"> Guvernarea este percepută de cetățeni ca fiind afectată de corupție; Abordarea insuficientă a problemei „corupției mari”; Problema declarării veniturilor și averilor, a controlului provenienței acestora nu este abordată și soluționată calificat; Soarta neclară a dosarelor anterior intentate, lipsa unor condamnări reale pentru fapte comise de exponenți ai guvernării; Capacitățile reduse ale mass-media; Capacitățile reduse ale opoziției parlamentare și extraparlamentare; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Rapoarte de monitorizare, naționale și internaționale, ale instituțiilor oficiale și independente; Raportul de implementare a Strategiei anticorupție; Mass-media; Comunicatele despre activitatea CCCEC; Comunicate oficiale; Sondaje, studii; Legislația RM;

4. JUSTIȚIA

Statutul magistraților / Capacitatea de impunere a respectării legii

La capitolul **evoluții** în domeniu pot fi remarcate:

- se atestă o mică creștere a încrederii populației în justiție, organele de drept⁴⁹;
- a crescut numărul de cauze examinate în instanțe, inclusiv de către Curtea Supremă de Justiție;
- modificarea unor legi privind statutul magistraților și organizarea judecătorească.

Involuții:

- în cadrul unei ședințe convocate la Guvern a fost discutată problema executării hotărârilor judecătorești, Primul-ministru criticând dur situația în domeniul dat și existența unui număr mare de hotărâri neexecutate (circa 50 la sută din documentele executorii rămân neexecutate)⁵⁰;
- efectul reformei din iulie 2007 nu este simțit, promovarea și numirea în funcție a judecătorilor nu a devenit prerogativă consolidată a Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), influența politică persistă, transparența nu este asigurată, Președinția efectuează verificări suplimentare prin proceduri care nu sînt stabilite de lege;
- mass-media continuă să informeze despre neexecutarea deciziilor judecătorești de către demnitari de rang înalt, inclusiv membri ai Guvernului. Conform unor date, zeci de hotărâri rămân neexecutate timp de un an de zile, iar executorii judecătorești nici nu au acces la demnitarul cărora să le ceară executarea⁵¹;
- modificările legislative adoptate prin Legea nr.247/2006 sînt apreciate contradictoriu, unele dispoziții pot conduce la limitarea independenței judecătorilor.

Independența politică / Transparența

Evoluții:

Legea nr.247/2006 a consolidat aspectele referitoare la:

- repartizarea aleatorie a dosarelor);
- înregistrarea ședințelor (dar după o perioadă de circa 2 ani);
- concursurile pentru funcția de judecător;
- răspunderea disciplinară și patrimonială a judecătorilor;
- competențele CSM și ale colegiilor specializate;
- este ales un nou Președinte al CSM, deoarece președintele Curții Supreme nu mai poate cumula această funcție.

Neajunsuri / Regres:

- raportul Comisiei Europene constată necesitatea reformării sistemului judecătorec, necesitatea asigurării independenței sale, a transparenței și predictibilității hotărârilor, precum și necesitatea definirii adecvate a puterii procurorului general;
- majoritatea parlamentară a respins fără motive candidatura unui judecător al Curții Supreme de Justiție, ceea ce semnifică clar politizarea procesului de numire în funcție;
- situația „**dosarului Pasat**”: - la reuniunea OSCE în problema drepturilor omului a fost solicitată echitate în „dosarul Pasat”, în mesaj exprimîndu-se îngrijorarea crescîndă în legătură cu respectarea principiului supremației legii și al independenței judecătorești în examinarea respectivului caz, care este perceput drept unul cu tentă politică⁵²; - Curtea de Apel a decis achitarea lui Pasat pentru cazul comercializării avioanelor, capul respectiv de acuzare fiind principal în respectivul dosar; avocații au cerut amnistierea lui Valeriu Pasat, însă examinarea solicitării a fost tărăgănată, cîteva instanțe și-au declinat competența, motivele invocate derivînd din interpretarea diferită a legislației;
- dosarele intentate lui Gheorghe Sima, Eduard Mușuc, Serafim Urechean continuă să fie calificate de aceștia drept „comandă politică”, iar decizii finale în aceste cauze nu sînt emise. Ex-viceprimarul mun.Chișinău Anatol Țurcanu a fost achitat de instanța de judecată, după ce anterior a fost hărțuit de organele de anchetă și anunțat în căutare internațională⁵³;
- hotărârile CSM privind anunțarea concursurilor la funcția de judecător sînt publicate doar în Monitorul Oficial, deși în textul acestora se stabilește și obligația publicării pe web⁵⁴;
- modificările operate prin Legea nr.247/2006 interzic judecătorilor să prezinte reprezentanților mass-mediei informații despre cauzele aflate în procedură de examinare în instanța judecătorească decît prin intermediul judecătorului responsabil pentru relațiile cu mass-media.

Modificări legislative și normative relevante

Legea nr.247-XVI din 21.07.2006 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, publicată la 10 noiembrie 2006. Sînt modificate legile: privind organizarea judecătorească; cu privire la statutul judecătorului; cu privire la Consiliul Superior

⁴⁹ Barometrul Opiniei Publice, noiembrie 2006;

⁵⁰ Comunicat Moldpres, 13.10.2006;

⁵¹ Publicația Ziarul de gardă, 26.10.2006;

⁵² Comunicatul Agenției Infotag, 04.10.2006;

⁵³ Publicația Jurnal de Chișinău, 17.11.2006;

⁵⁴ Hotărârile CSM nr.247/15 din 2.11.2006; nr.259/16 din 7.12.2006 ș.a.;

al Magistraturii; cu privire la colegiul de calificare și atestarea judecătorilor; cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor. Unele prevederi introduse pot determina influențe negative:

- la capitolul abateri disciplinare nu sînt clarificate aspectele privind interpretarea sau aplicarea neuniformă a legislației, implicarea în activități extrajudiciare fără autorizarea CSM, întârzierea ori plecarea de la program;
- aspectele legate de repartizarea aleatorie a dosarelor nu sînt clar stabilite (este menționat principiul, dar fără descriere sau impunerea unui program (computerizat) special;
- înregistrarea ședințelor va deveni obligatorie doar peste un an (nu mai tîrziu de 01.01.2008);
- se admite reținerea judecătorilor în flagrant, ceea ce se va putea realiza prin provocări din partea organelor de drept.

Alte acte legislative cu relevanță în domeniu:

- Legea 371-XVI din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală;
- Legea nr. 333-XVI din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală;
- Hotărîrea nr.372-XVI din 01.12.2006 pentru aprobarea Declarației privind bunele practici în domeniul asistenței juridice internaționale în materie penală;
- Hotărîrea nr.373-XVI din 01.12.2006 cu privire la constituirea rețelei punctelor naționale de contact în domeniul asistenței juridice internaționale.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

Evenimente **marcante** în domeniu:

- la 18 octombrie 2006 a fost desemnat directorul executiv al Institutului Național al Justiției, în funcția respectivă fiind aleasă Eugenia Fistican, judecător la Curtea Supremă de Justiție. Experți internaționali au discutat condițiile și regulamentul de admitere a candidaților la funcțiile de judecător și procuror ce vor fi instruiți în cadrul Institutului Național al Justiției (reuniunea din 16-17 noiembrie 2006, în cadrul Programului Comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei pentru Republica Moldova).
- seminare zonale de instruire pentru judecătorii de instrucție au fost desfășurate în perioada 6-7, 13-14 octombrie 2006, de către Agenția „EX LEGE” în colaborare cu Consiliul Superior al Magistraturii, cu suportul Fundației SOROS-Moldova. Din 20 Noiembrie 2006, judecători și procurori ai instanțelor de jurisdicție generală își vor perfecționa capacitățile de aplicare a Convenției Europene a Drepturilor Omului la nivel național. Șase seminare de instruire intensivă cu o durată de doua zile vor fi ținute la Chișinău de către formatori din Republica Moldova (judecători și procurori).
- la 20 decembrie 2006, Ministerul Justiției a desfășurat o masă rotundă cu 12 organizații donatoare (Delegația Comisiei Europene, PNUD, Banca Mondială, OSCE, Fundația Soros-Moldova, EURASIA, USAID, TACIS). A fost efectuat un schimb de informații referitor la direcțiile strategice și programele de asistență în domeniul justiției și au fost jalonate aspectele pe care își vor axa activitatea Ministerul Justiției și organizațiile donatoare.
- Legea nr.247/2006 a inclus reglementări conform cărora asigurarea organizatorică, tehnico-materială și financiară a instanțelor este prerogativa Ministerului Justiției. De asemenea, au fost păstrate reglementările care anterior s-au dovedit dificil de aplicat, referitoare la asigurarea instanțelor judecătorești cu localuri, mijloace de transport și alte dotări de către Guvern „prin intermediul autorităților administrației publice locale”. Prevederile referitoare la procedura de determinare și aprobare a cheltuielilor pentru justiție nu au fost modificate.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Evenimente **relevante**:

- proiectul legii cu privire la medierea în cauzele civile este adoptat în prima lectură;
- conform datelor procuraturii mun.Chișinău, în primele 10 luni ale anului erau înregistrate circa 370 cauze intentate minorilor, cu o scădere de aproape 30 la sută față de perioada similară a anului 2005;
- în cadrul Ministerului Justiției va activa un expert francez în domeniul justiției juvenile, care va contribui la perfecționarea cadrului legislativ în domeniu (propunerea a fost acceptată în cadrul întrevederii Ministrului justiției cu ambasadorul Franței la Chișinău);
- Ministerul Educației și Tineretului și Ministerul Afacerilor Interne au aprobat pentru anii 2007-2009 un plan comun de măsuri pentru prevenirea delincvenței juvenile⁵⁵;
- experți internaționali continuă să recomande Republicii Moldova reducerea numărului sentințelor de durată a condamnaților în scopul micșorării fluxului de deținuți în penitenciarele din țară⁵⁶;
- prima etapă a renovării penitenciarului de femei din Rusca a finalizat la sfîrșitul lunii octombrie (lucrările în dormitoarele condamnatelor din blocul locativ nr.1, schimbarea rețelelor de apeduct și de curent electric, transformarea dormitoarelor comune în celule pentru deținerea a 2-4 persoane). Prin Hotărîrea Guvernului nr.1159 din 11.10.2006 din Fondul de rezervă au fost alocate resurse financiare pentru instituții penitenciare (penitenciarul din Rusca, proiectul-tip al casei de arest);
- avocații parlamentari constată deseori deținerea în arest administrativ în legătura cu neexecutarea sancțiunii amenzii administrative, inclusiv pentru restanțe la impozite. Avocații parlamentari califică drept asemenea practici și lipsa în legislație a prevederilor coerente despre substituirea pedepselor administrative drept încălcare a drepturilor fundamentale, propunînd modificarea corespunzătoare a legislației.

⁵⁵ Comunicatul Agenției Moldpres;

⁵⁶ Lucrările seminarului internațional în cadrul proiectului de implementare a Regulilor Penitenciare Europene "Twinning-UE";

Grila de monitorizare 4. Justiția

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Statutul magistraților / Capacitatea de impunere a respectării legii	<ul style="list-style-type: none"> Publicarea legii referitoare la modificarea esențială a legislației în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; PAUERM; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea recomandărilor CE; Asistența metodică și financiară internațională; 	<ul style="list-style-type: none"> Normele problematice ale legii modificate; Atitudinea guvernării față de justiție; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media;
	<ul style="list-style-type: none"> Executarea deciziilor judecătorești rămâne o problemă gravă; 	<ul style="list-style-type: none"> Adresările la CEDO; Monitorizarea externă; 	<ul style="list-style-type: none"> Ministerul Justiției acordă o atenție sporită problemei executării deciziilor; Este ales un nou președinte al CSM; Sarcina mare de cauze, în special la prima instanță; Demnitari de rang înalt refuză să execute decizii definitive; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența internațională; Monitorizarea internă; Atenția mass-media; 	<ul style="list-style-type: none"> Nu sînt aplicate pedepse adecvate pentru neexecutarea deciziilor judecătorești; Poliția judecătorească nu funcționează în măsura necesară; Dotarea tehnico-materială a executorilor judecătorești nu este suficientă; Guvernul nu are un plan concret de soluționare a problemelor în domeniu; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Mass-media; Comunicatele oficiale ale Guvernului, Ministerului Justiției; Resursele web;
	<ul style="list-style-type: none"> S-a îmbunătățit percepția populației față de justiție; 	<ul style="list-style-type: none"> Atenția sporită acordată reformării domeniului; 	<ul style="list-style-type: none"> Crește încrederea în instituțiile justiției; 	<ul style="list-style-type: none"> Perfecționarea activității judecătorilor, instruirea lor; Hotărârile CEDO care indică despre neajunsurile în procesul justiției RM; 	<ul style="list-style-type: none"> Corupția în sistem; Calitatea slabă a deciziilor; Transparența redusă; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Sondajele sociologice; Mass-media;
Independența politică / Transparența	<ul style="list-style-type: none"> În continuare este enunțată necesitatea reformării sistemului judecătorec și asigurarea independenței sale; Sînt adoptate modificări legislative, dar impactul acestora nu este simțit; 	<ul style="list-style-type: none"> Controlul exercitat de guvernare asupra sistemului; Monitorizarea externă; 	<ul style="list-style-type: none"> Candidaturile la funcții sînt respinse fără motive sau în baza unor informații colectate în secret; Multe dosare intentate și examinate sînt calificate drept comandă politică; Sînt consolidate prevederile legale referitoare la concurs; răspunderea disciplinară a judecătorilor; precizate competențele CSM și ale colegiilor specializate; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Legislația nu este reformată adecvat, modificările efectuate nu au efectul necesar; Implicarea politică și administrativă în procesul de desemnare a magistraților și ulterior, în activitatea acestora; Activitatea puțin eficientă a CSM; Tergiversarea soluționării unor dosare cu rezonanță majoră; 	-1,5	<ul style="list-style-type: none"> Rapoartele instituțiilor internaționale; Stenogramele ședințelor Parlamentului; Mass-media; Estimările autorilor; Legislația RM;
	<ul style="list-style-type: none"> Transparența crește, dar în ritm redus; Procesul de selectare și numire a judecătorilor rămîne netransparent; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; Activitatea ONG; 	<ul style="list-style-type: none"> Publicul și mass-media au acces în ședințele publice, atunci cînd acestea se desfășoară în sălile corespunzătoare din instanțe; Nu sînt excluse intervenții de influențare politică a numirii judecătorilor; Majoritatea parlamentară a respins propunerea examinării speciale a situației în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența internațională; 	<ul style="list-style-type: none"> Resurse imitate; Atenție insuficientă acordată problemei transparenței; Lipsa experienței în domeniu; Lipsa unor publicații periodice specializate în domeniul practicii judiciare; Interesul redus din partea mass-media; 	0	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Monitorul Oficial;

Indicatori / Domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială	<ul style="list-style-type: none"> În procesul de instruire continuă practicile anterioare; Activitatea Institutului Național al Justiției nu a demarat; Resurse financiare considerabile nu sînt alocate; Nu este acceptată propunerea de asigurare tehnico-materială și financiară a instanțelor de către CSM; 	<ul style="list-style-type: none"> Poziția Președinției față de modificările legislației în domeniu; Resursele tehnice și financiare insuficiente; 	<ul style="list-style-type: none"> Judecătorii sînt instruiți în cadrul unor seminare tematice; Este aleasă conducerea Institutului Național al Justiției și determinat sediul institutului, sunt alocate resurse bugetare pentru Institut; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea ONG; Implementarea noii legislații în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Alocarea resurselor financiare insuficiente; Păstrarea controlului administrativ-politic asupra alocării și gestionării resurselor; Atitudinea neglijentă a puterii legislative și executive; Promovarea lentă a reformei instruirii; Salariile nu au crescut considerabil, majorările preconizate la finele anului au fost suspendate; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Resursele web;
Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare	<ul style="list-style-type: none"> Este adoptată în primă lectură legea medierii în cauze civile; A scăzut numărul cauzelor intentate minorilor; Numărul condamnărilor cu sentințe de durată rămîne mare; 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorizarea externă; PA în domeniul drepturilor omului; 	<ul style="list-style-type: none"> Se atestă condamnări la arest pentru chestiuni pecuniare; Problema delincvenței juvenile este abordată planificat; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Activitatea ONG în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Eficiența redusă a activității parlamentarilor; Novăția procedurilor și lipsa experienței în domeniu; Legile despre mediere (penală, civilă), despre probațiune nu sunt adoptate; Nu este adoptat un nou Cod contravențional; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Resursele web; Informația despre activitatea ONG în domeniu;
	<ul style="list-style-type: none"> Se îmbunătățesc condițiile în unele penitenciare; Resursele alocate rămîn insuficiente, normativele în domeniu nu sunt respectate; 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea avocaților parlamentari Activitatea Comitetului pentru plîngeri; Punerea în aplicare a Codului de executare; PA în domeniul drepturilor omului; 	<ul style="list-style-type: none"> Deținutele penitenciarului de la Rusca vor avea condiții mai bune de detenție; Gvernul a alocat resurse suplimentare; Situația alimentării deținuților rămîne sub nivelul cerințelor minime; 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Preocupări mai serioase din partea autorităților; 	<ul style="list-style-type: none"> Resurse insuficiente; Existența altor priorități guvernamentale; Neglijarea de către autorități a sesizărilor ONG, ale avocaților parlamentari; Nu sunt construite case de arest; Suprapopularea penitenciarelor; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Informația despre activitatea Departamentului Instituțiilor Penitenciare; Informația despre activitatea avocaților parlamentari, a Comitetului pentru plîngeri; Mass-media;

5. DEZVOLTARE. REFORME ECONOMICE ȘI SOCIALE

Reducerea sărăciei

În trimestrul 4' 2006 reducerea sărăciei nu a fost un element important al retoricii guvernamentale și nici nu au fost adoptate careva măsuri esențiale pentru reducerea sărăciei. Există indicatori care sugerează că în mediul rural incidența acestui fenomen a crescut și în trimestrul patru. Cea mai mare influență asupra sărăciei a avut-o stagnarea agricolă și imposibilitatea de export a mărfurilor agricole în Rusia. O altă influență nefastă a venit din direcția industriei vinicole care a intrat într-o recesiune acută după introducerea interdicțiilor de export a vinului în Rusia.

Un raport publicat de UNICEF Innocenti Research Center la 18 octombrie arată că peste 50% din copiii din Moldova trăiesc în sărăcie sau la limita sărăciei. Raportul arată că în Moldova creșterea PIB și a veniturilor familiale este generată de veniturile remise de cetățenii emigrați la muncă peste hotare. Un asemenea tip de creștere economică poate reduce rata sărăciei pe termen scurt, dar cauzează efecte social-economice negative pe termen lung. În particular, un număr foarte mare de copii, circa 25-30% din total, trăiesc în familii incomplete.

În trimestrul patru a continuat să crească salariul mediu pe economie. După cum arată datele statistice, în ianuarie-noiembrie 2006 salariul mediu real era cu 14% mai mare decât în 2005. Totuși de majorări substanțiale ale salariilor s-au bucurat mai mult locuitorii din orașe. La nivel agregat, aceasta a compensat reducerea veniturilor din activități agricole în mediul rural. Puterea mică de cumpărare în mediul rural este determinată nu doar de veniturile mici obținute din salariu, dar și de arieratele mari pe care le-au acumulat gospodăriile agricole. La sfârșitul lunii noiembrie restanțele salariale pe economie erau de 130 milioane lei, din care jumătate reveneau sectorului agricol.

A continuat creșterea intensă a veniturilor obținute de peste hotare. Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei transferurile veniturilor provenite din munca prestată peste hotare au constituit în primele 11 luni ale anului 2006 circa 765 milioane USD, în creștere cu circa 9% față de 2005.

Consolidarea creșterii economice

În trimestrul III economia moldovenească a continuat să se răcească. Aceasta este demonstrat de reducerea ratelor de creștere economică trimestrială. Dacă în trimestrul I curent economia a crescut cu 6,2% față de trimestrul I 2005, atunci în trimestrul II – cu 4,1%, iar în trimestrul III - cu 3,9%. Pe sectoare, producția a scăzut în agricultură și industrie, dar a crescut substanțial în servicii (conform estimărilor noastre, cu 8,5%). În general, valoarea adăugată brută a crescut cu numai 3%, în timp ce impozitele nete pe producție și import – cu 9,9%. După cum s-a arătat și în edițiile anterioare ale BER, această combinație „magică” a unei valori adăugate inerte și a unor impozite care cresc accelerat rezultă într-o performanță economică amăgitoare. Creșterea aritmetică a PIB este lipsită de orice avans calitativ al economiei.

Din punct de vedere al utilizării PIB, nu poate să nu bucure creșterea puternică a investițiilor de 20%. Acest ritm de creștere a ridicat rata brută a investițiilor la un nivel foarte înalt de 30% din PIB. Și consumul privat rămâne intens, crescând cu 5,2%. Pe balanța negativă se află creșterea firavă a exporturilor (2,5%), devansată spectaculos de importurile care au crescut cu 11%.

În același timp, au continuat tendințele negative sectoriale care au scos încă o dată în lumină calitatea redusă a creșterii economice în trimestrul patru al anului 2006.

- ➔ recesiunea industrială anuală a fost de 7%;
- ➔ producția agricolă anuală a crescut cu numai 1%;
- ➔ exporturile au scăzut cu 6% în ianuarie-noiembrie;

Schimbări calitative majore care să amelioreze creșterea din punct de vedere calitativ în trimestrul patru nu s-au făcut observate. Pe balanța pozitivă trebuie de menționat că guvernul a reușit să obțină de la Rusia un grafic mai puțin stresant de majorare a tarifelor, ajustarea cărora se va produce treptat pe parcursul următorilor patru ani urmând să crească până la media central-europeană. Aceasta le va companiilor din ramurile de producție a sticlei, a cimentului și a conservelor răgazul necesar pentru a introduce tehnologii energoeficiente și pentru a se adapta la noile costuri de producție.

La sfârșitul trimestrului patru Rusia și-a revăzut poziția vizavi de importul de vinuri din Moldova. În același timp, nu este de așteptat ca ridicarea interdicțiilor să se materializeze în beneficii imediate pentru companiile producătoare din Moldova. Procedura de export a fost ultra-birocratizată și puține companii vor fi în stare să joace după noile reguli impuse de Rospotrebnadzor și Moldova-Vin.

Cooperarea cu instituțiile financiare internaționale

În relațiile cu instituțiile financiare internaționale s-au produs evenimente foarte importante. Relațiile bune cu FMI și BM au fost consolidate. O misiune FMI condusă de Thomas Richardson, director-adjunct al Direcției Nord-Est din cadrul Departamentului European al FMI, s-a aflat la Chișinău în perioada 11-25 octombrie, 2006. Misiunea a evaluat performanțele Moldovei vizavi de implementarea politicilor macroeconomice și reformelor structurale convenite în Memorandum privind Politicile Economice și Financiare pentru 2006 și a fost satisfăcută de rezultate.

În urma acestei misiuni atitudinea finanțatorilor internaționali față de Moldova s-a îmbunătățit esențial. La 12 decembrie 2006 Comisia Europeană și Banca Mondială au organizat, la Bruxelles, o ședință comună a Guvernului Republicii Moldova cu principalii parteneri internaționali de dezvoltare. Scopul ședinței a fost dublu. Pe de o parte, partenerii au evaluat progresul și nivelul angajamentului asumat de Guvern în implementarea Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova și Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei. Pe de altă parte, a fost declarată disponibilitatea partenerilor de a contribui cu resurse suplimentare la programele Moldovei de dezvoltare, care au fost puse sub semnul întrebării de cele câteva șocuri majore la care a fost expusă țara în 2006.

Finanțatorii multilaterali și bilaterali, alături de Comisia Europeană, și-au exprimat sprijinul pentru programele de dezvoltare pe termen mediu ale Republicii Moldova și au semnalat că ar putea acorda un suport financiar în valoare totală de peste 1.2 miliarde dolari SUA pentru susținerea obiectivelor de dezvoltare. Aproximativ 50% din suportul așteptat ar putea fi acordat sub forma de granturi. În același timp, acordarea acestor resurse financiare a fost în mod implicit condiționată de menținerea reformelor economice și politice în țară.

La 15 decembrie 2006 Consiliul Executiv al Fondului Monetar Internațional a aprobat majorarea împrumutului acordat Moldovei de la 121 milioane dolari SUA până la 167 milioane dolari SUA, în cadrul mecanismului de finanțare a creșterii economice și reducerii sărăciei (PRGF). Bani au fost transferați în contul BNM la 28 decembrie 2006, lucru care a permis majorarea rezervelor valutare oficiale până la 760 milioane USD.

Transparența și durabilitatea fiscală

În noiembrie 2006 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în lectură finală legea bugetului de stat pentru anul 2007. Parametrii bugetului au fost prognozați pornind de la următoarele premise macroeconomice: creșterea PIB în 2007 va fi 4%, cursul valutar mediu anual – 14,6 lei / USD, rata inflației – nu mai mare de 10,5%, datoria publică internă – 3899 milioane lei, datoria externă administrată de guvern – 728 milioane USD. Veniturile totale în bugetul de stat vor fi de 12,088 miliarde lei, iar cheltuielile – 12,161 miliarde, cu un deficit de 73 milioane lei. Deficitul estimat la 0,7% din PIB nu pare să creeze nici un fel de probleme macroeconomice, evident dacă va fi asigurată stabilitatea în sectorul monetar și nu vor apare noi șocuri comerciale.

În trimestrul patru bugetul de stat pentru 2006 a fost modificat în două runde. Mai întâi, la 23 noiembrie Parlamentul a votat majorarea veniturilor și cheltuielilor totale cu 0,9%. La puțin timp, la 8 decembrie 2006 Parlamentul a adoptat noi modificări la legea bugetului pentru 2006. În urma acestor modificări, partea de venituri a bugetului de stat a fost majorată cu încă 1,5%, iar partea de cheltuieli - cu 3,4%.

În pofida acestor majorări, cheltuielile bugetare sunt finanțate cu mult sub nivelul planificat. Capitolul de cheltuieli în ansamblu pe ianuarie-noiembrie a fost executat în proporție de 87,5% din planificat. În particular, cheltuielile pentru învățământ au fost executate la un nivel de 85% din planificat, ocrotirea sănătății – 90,5%, agricultura – 73,4%, complexul energetic - 76,8%, industria și construcțiile – 50,2% (cheltuielile pentru sectorul dat au fost cel mai rău executate). Cel mai bine au fost executate cheltuielile de asigurare și asistență socială (95,6% din valoarea planificată). Conform ultimelor date, capitolul de cheltuieli planificat pentru anul 2006 a fost executat la un nivel de 96%. Situația dată se repetă deja mai mulți ani consecutiv, lucru care ar indică asupra incapacității administrative de absorbție și de management al finanțelor publice. Aceasta se referă atât la autoritățile de nivel central, cât și la administrația publică locală.

Grila de monitorizare 5. Dezvoltare. Reformele economice și sociale

Indicatori/ domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificare a progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Reducerea sărăciei	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea veniturilor disponibile ale unor segmente ale populației. 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea salariului real, a transferurilor de peste hotare și a veniturilor provenite din activitate agricolă; 	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea sărăciei în mediul urban și creșterea inegalităților urban-rural; 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea administrativă a salariilor bugetare; Majorarea pensiilor și a altor plăți sociale; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea prețurilor; Declinul în industria vinificației; Declinul altor ramuri industriale; 	+0,5	Evaluările autorilor; Datele BNS;
	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea sărăciei rurale a continuat, conform estimărilor noastre. 	<ul style="list-style-type: none"> Declinul din agricultură și vinificație. 	<ul style="list-style-type: none"> Înrăutățirea vieții locuitorilor rurali și intensificare emigrării rurale. 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea prețurilor la produsele cerealiere în regiune. Intensificarea exporturilor de vinuri spre România. 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa accesului la creditul bancar. Accesul complicat la piețele externe de desfacere. Slăbiciunea legăturilor inter-industriale. 	-1,0	Evaluările autorilor; Datele BNS;
Creșterea economică	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea economică în T3-06 a constituit 3,9%. 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea impozitelor nete pe produs și import și creșterea valorii adăugate brute în sectorul serviciilor. Creșterea consumului final al gospodăriilor casnice și investițiilor. 	<ul style="list-style-type: none"> Accentuarea caracterului dezechilibrat (regiuni și sectoare) al creșterii economice în Moldova. Creșterea inegalității veniturilor. 	<ul style="list-style-type: none"> Menținerea transferurilor de peste hotare la un nivel constant înalt. Majorarea creditului acordat de FMI. Aderarea României la UE în 2007. 	<ul style="list-style-type: none"> Alocarea irațională a resurselor transferate de peste hotare. Majorarea prețurilor la gazul importat din Rusia. Criza exporturilor vinicole. Riscurile comerciale pe termen scurt după aderarea României la UE. 	+0,5	Evaluările autorilor; Datele BNM;
	<ul style="list-style-type: none"> Performanțele foarte slabe ale industriei. Declinul industrial în primele 11 luni ale anului a fost de 7%. 	<ul style="list-style-type: none"> Bariere comerciale externe; Competitivitatea redusă a producției industriale autohtone (problema standardelor și calității); 	<ul style="list-style-type: none"> Îngustarea bazei pentru creșterea PIB; Reducerea perspectivelor de creștere a salariilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Existența unor nișe pe piețele central-europene (Polonia, România) și asiatice (China); 	<ul style="list-style-type: none"> Introducerea unor noi sancțiuni sau bariere comerciale de către Federația Rusă; Propagarea crizei; 		
	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea salariilor reale cu 14% în ianuarie-noiembrie. 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea administrativă a salariilor bugetare; Creșterea vânzărilor în sectorul comerțului; 	<ul style="list-style-type: none"> Remunerarea mai bună a factorului muncă; Majorarea veniturilor disponibile; 	<ul style="list-style-type: none"> Majorarea salariilor în sectorul privat și a celor plătite de concurenței străini în Moldova; 	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea ritmurilor de creștere industrială și riscurile de descreștere a sectorului; Practica de salarizare neoficială; 		
Cooperarea cu IFI	<ul style="list-style-type: none"> FMI a evaluat pozitiv performanțele macroeconomice ale Guvernului și ale BNM. Majorarea creditului FMI acordat Republicii Moldova. Promisiunea de a acorda Moldovei 1,2 miliarde USD, ședința Donatorilor din 12 decembrie 2006. 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea consolidării capacităților de politici economice. Atitudinea mai îngăduitoare a FMI față de Moldova care a suferit un șoc macroeconomic în 2006. Necesitatea majorării rezervelor oficiale ale BNM pentru prevenirea crizei valutare. 	<ul style="list-style-type: none"> Resursele alocate vor ajuta la echilibrarea contului curent și la asigurarea echilibrului bugetar. 	<ul style="list-style-type: none"> Inesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Incoerența politicilor structurale; 	+1	Evaluările autorilor;
Finanțe publice	<ul style="list-style-type: none"> Modificarea prea frecventă a bugetului la sfârșit de an. 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa de responsabilitate socială și politică. 	<ul style="list-style-type: none"> Alocarea ineficientă a resurselor publice, protecția socială insuficient, lipsa de investiții publice în infrastructură. 		<ul style="list-style-type: none"> Prevalarea intereselor birocratice și politice asupra intereselor sociale. 	-1	Evaluările autorilor;

6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Evoluția comerțului internațional

În ciuda unei creșteri modeste a volumului exporturilor, în T4'2006 situația din comerțul extern al Republicii Moldova a continuat să degradeze atât cantitativ, cât și calitativ. Competitivitatea încă redusă a produselor locale, inerția producătorilor și exportatorilor locali de a se conforma standardelor internaționale de certificare și calitate, costurile ridicate de producție, marketingul modest al companiilor, respectiv toate acestea fiind asociate cu persistența unor bariere pentru mărfurile moldovenești au condus ca trendul negativ din comerțul internațional al Moldovei să se perpetueze și în această perioadă. Absența informației pentru luna decembrie face dificilă o sinteză integră a datelor din comerțul extern, însă cifrele existente pentru ianuarie-noiembrie 2006 arată că exporturile au scăzut cu 5,4% față de aceeași perioadă a anului trecut (în valoare bănească acestea au totalizat cca 932 milioane USD), iar importurile au crescut cu 16,4% (2366 milioane USD). Considerăm că aceste valori se vor păstra, poate chiar vor crește ușor, chiar și atunci când va fi făcută publică statistica oficială pe întreg anul 2006.

În pofida faptului că în noiembrie 2006 volumul exporturilor a crescut cu cca 20%, creșterea în cauză puțin a revigorat situația din domeniu. Scăderea exporturilor per total din această perioadă în comparație cu 2005 în mare parte a fost condiționată de diminuarea accentuată a livrărilor către țările CSI (41% per total) cu 23,5%, în special față de Federația Rusă cu o scădere de 47,3%(!). Totodată, exporturile către țările UE (34,3% per total) au crescut cu 11,2% și cu 39,2% pe piețele țărilor din ECE (16,3% per total), fapt care s-a datorat unor activități de marketing mai agresiv a producătorilor și autorităților moldovenești.

Totodată, cele 11 luni ale anului 2006 deficitul balanței comerciale a Moldovei a înregistrat un nivel de aproape 1,44 miliarde USD(!), fiind în creștere cu cca 37% față de aceeași perioadă din 2005. Considerăm că deficitul comercial pentru 2006 va trece ușor peste valoare de 1,6 miliarde USD din momentul ce vor fi procesate datele cu privire la comerțul extern pe întreg anul. Chiar dacă este acoperit în proporție de peste 80%, deficitul comercial reprezintă un punct nevralgic pentru economie cu riscul unor consecințe negative pentru cursul de schimb, inflație, creștere economică etc.

Relațiile comerciale cu Rusia

Semnalele pozitive venite din partea negocierilor dintre Republica Moldova și Federația Rusă în această perioadă cu privire la reluarea exporturilor moldovenești în această țară au dus, cel puțin, la o îmbunătățire de imagine între părți. În plus, comunicatele din presă ca urmare a tratatelor ce au avut loc în T4'06 între autoritățile Moldovei și Rusiei au lăsat să se înțeleagă că produsele moldovenești (în special vinurile) ar putea apărea din nou pe piața rusă chiar la începutul anului 2007. Agenția Agroindustrială Moldova-Vin, citată de unele agenții de informare în masă, arată că pierderile vinificatorilor moldoveni ca urmare a interdicțiilor Rusiei se estimează la cca 180 milioane USD⁵⁷. Totuși, relațiile moldo-ruse au fost marcate în această perioadă de o anumită destindere, chiar dacă exporturile moldovenești pe piața rusă s-au redus în această perioadă cu cca 47%. „Încălzirea” acestora este pusă pe seama înțelegerilor la care au ajuns președinții Vladimir Voronin și Vladimir Putin pe 8 august la Moscova și pe 28 noiembrie 2006 la Minsk. Reluarea circulației trenurilor pe ruta Chișinău-Moscova și posibila reluare, după scheme noi, a exportului de vinuri și de carne spre Federația Rusă sînt văzute laolaltă drept rezultate ale discuțiilor purtate anterior de către cei doi președinți.

Cîteva evoluții de la finele anului 2006 în dialogul bilateral confirmă tendințele de destindere a relațiilor moldo-ruse. Este vorba despre inspectarea unor întreprinderi moldovenești, specializate în prelucrarea cărnii, de către experții Serviciului rus "Rosselkhoznadzor", în vederea identificarea companiilor "care respectă toate condițiile sanitar-veterinare" pentru reluarea exporturilor de carne și mezeleri în Rusia. În al doilea rînd, poate fi invocată semnarea, pe 27 decembrie 2006, la Moscova, a Protocolului bilateral privind încheierea negocierilor dintre Rusia și Moldova de aderare a Rusiei la Organizația Mondială a Comerțului (OMC). Ministrul Economiei și Comerțului al RM arăta mai devreme că Moldova ar vrea să obțină în schimb semnarea acordului privind impozitarea exportului, în special, a celui de gaze naturale din Federația Rusă. Pînă în prezent, Rusia aplică TVA la exportul de gaze naturale către Moldova, în timp ce conform cerințelor OMC, TVA o aplică țara de destinație și nu cea exportatoare.

Potrivit înțelegerilor de la sf. lui decembrie 2006 la care s-a ajuns cu Gazprom-ul rusesc, Moldova va plăti 170 USD pentru o mie de metri cubi de gaze naturale în 2007, 75% din media europeană în 2008, 90% – în 2009, iar din 2011 prețul va fi ajustat mediei europene. Această majorare treptată a prețului la gazele naturale este, de asemenea, pusă pe seama „destinderii” raporturilor bilaterale. Autoritățile moldovenești spuneau că s-a semnat un acord pe termen de cinci ani, însă din păcate acesta nu a fost dat publicității pînă la urmă. În același timp, unele medii ruse de informare acreditează ideea că în schimbul creșterii treptate a tarifului la gaze, Moldova ar fi de acord să cedeze rețelele de distribuție a gazelor în favoarea Gazprom și să accepte majorarea participării concernului rus în societatea Moldova-Gaz. În replică la aceste opinii, Zinaida Greceanii, prim-vicepremier, a spus că Moldova va capitaliza rețelele de distribuție și le va include în capitalul social al Moldova-Gaz și că Părțile au convenit ca cotele deținute să rămînă intacte⁵⁸.

⁵⁷ <http://www.tv7.md/?page=news&id=2401&lang=ru&list=1>

⁵⁸ BASA-News, 27 decembrie, 2006

Politica comercială

În perioada de analiză Ministerul Economiei și Comerțului (MEC) în colaborare cu Agenția Agroindustrială Moldova-Vin au stabilit condițiile privitor la organizarea exportului vinurilor moldovenești și a importului băuturilor alcoolice prin intermediul „Ghișeului unic”. În acest sens, în decembrie 2006 Guvernul a aprobat Regulamentul cu privire la modalitatea de marcarea cu „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” aplicată cu începere de la 1 ianuarie 2007 pe producția alcoolică importată și exportată, precum și pe cea comercializată pe piața internă a țării. Agenția Agroindustrială „Moldova-Vin” a fost abilitată ca unica instituție cu dreptul de eliberare a mărcii comerciale a Republicii Moldova și a certificatelor de calitate la acceptarea producției vitivinicole pe piața internă și externă. Așteptările acestei măsuri sunt de a scoate din „umbră” acțiunile de lobbyism la selectarea întreprinderilor exportatoare de vin. Totodată, în această perioadă problema exporturilor de vinuri moldovenești a fost pusă în discuție la mai multe întruniri naționale și internaționale, precum și în cadrul misiunilor externe ale oficialilor de la Chișinău în unele state europene.

Contul unic vamal, care a fost introdus la începutul anului 2006, și-a demonstrat viabilitatea și eficacitatea, aceasta au declarat-o atât agenții economici implicați în operațiunile de export-import, cât autoritățile de la Chișinău. Serviciul Vamal în colaborare cu Trezoreria de Stat au elaborat, la începutul anului curent, "principiul gestionării contului unic", care permite agenților economici să achite pe un singur cont plățile de vamă pentru tranzacțiile efectuate. Acesta este implementat prin intermediul sistemului informațional ASYCUDA WORLD în regim on-line. Datorită acestui principiu, actualmente agenții economici nu mai transferă sumele drepturilor de import/export la anumite birouri vamale și pe diferite conturi, cum se proceda până la 1 ianuarie 2006, ci efectuează toate plățile (taxa vamală, taxa pentru efectuarea procedurilor vamale, taxa pentru valoarea adăugată, accize, taxa specială) pe un cont unic al Serviciului Vamal. Astfel, introducerea noii metode a redus cazurile de corupție vamală, deoarece a dispărut și motivația de a solicita factorilor vamali favoruri sau compromisuri la redirecționarea surselor financiare pe principii teritoriale și tipuri de plăți. În același timp, contul unic vamal permite perceperea legală a datoriei agenților economici față de bugetul de stat.

Tot în această perioadă, Ministerul Economiei și Comerțului (MEC), Camera de Comerț și Industrie (CCI) și proiectul Băncii Mondiale „Ameliorarea competitivității în Moldova” în perioada 2007-2009, au stabilit prioritățile de implementare a Mecanismului de Granturi de Confinanțare (MGF) pentru agenții economici care doresc să obțină certificate internaționale de management al calității ISO sau HCCP. Mecanismul de oferire a granturilor a intrat în vigoare oficial la 1 decembrie 2006, din momentul semnării contractului între MEC și Unitatea de implementare a proiectului menționat, pe de o parte, și CCI, pe de altă parte. Scopul MGF rezidă în consolidarea competitivității companiilor din Moldova, majorarea exportului și asigurarea poziției lor pe piața locală, prin intermediul îmbunătățirii calității produselor și a serviciilor. Potrivit prognozelor MEC, până în anul 2009, cca 120 de întreprinderi din Moldova vor obține certificate în domeniul sistemelor de management al calității prin MGF. În prezent, de asemenea, de certificate beneficiază peste 80 de agenți economici din Moldova. Printre aceștia se numără societățile pe acțiuni "Orhei-Vit", "Franzeluța", "Carmez", "Bucuria", "Aroma", "Ionel", ÎS "Combinatul de Vinuri de Calitate Mileștii Mici" ș.a.

Regimul comercial cu UE

Și în T4'2006 exporturile către țările UE și cele din ECE și-au continuat ascensiunea. Spre exemplu, exporturile produselor moldovenești pe piața UE au crescut cu 11,2% față de ianuarie-noiembrie 2005, iar cele către țările ECE cu 39,2% (!). Exporturile în România s-au majorat cu cca 34%, în Slovacia cu 33,6%, în Polonia cu 38%, în Marea Britanie acestea au crescut cu cca 3 ori etc. Totuși, nivelul de concentrare a exporturilor moldovenești pe piețele uniunii este încă relativ mare, printr-o pondere pronunțată a produselor alimentare și băuturilor alcoolice. În același timp, sistemul GSP plus – sistem în care s-au „investit” mari speranțe – nu prea și-a atins efectele scontate de la începutul lui 2006.

Pe de altă parte, în condițiile în care se vor menține tendințele din 2006 exporturile moldovenești pe piața UE ar putea depăși 40% din total în 2007 (actualmente ponderea exporturilor în UE este de 34% din total). În unsprezece luni ale anului trecut, 34,3% din exporturi au fost orientate spre țările UE, în creștere cu 5,1 p.p. față de perioada similară a anului 2005. În anul 2007 profiturile de la aplicarea GSP Plus ar putea să fie mai mari, însă doar în condițiile când companiile vor miza pe calitatea produselor și pe un marketing mai agresiv.

Totodată, în această perioadă Republica Moldova a avansat mult în dialogul cu UE cu privire la includerea acesteia în lista țărilor beneficiare de Preferințele Comerciale Autonome (PCA) ale UE, care reprezintă un regim de comerț preferențial cu un grad mai sporit de liberalizare. Setul de documente prezentate până în prezent de Moldova pentru obținerea Preferințelor Comerciale Autonome include: schimburile comerciale bilaterale dintre RM și UE, schimburile comerciale dintre Moldova și Țările Baltice și CSI, sistemul de certificare a originii mărfurilor exportate din RM, inclusiv trecerea competențelor de la Camera de Comerț și Industrie la Serviciul Vamal în materie de origine, cadrul legal privind certificarea originii mărfurilor exportate, modul de autorizare a exporturilor din zona transnistreană a R.Moldova etc.

În plus, autoritățile și agenții economici au temeri că schimburile comerciale dintre România și Republica Moldova vor scădea în primele trei luni ale anului 2007 urmare a încetării acordului de liber schimb între părți. Totodată, acestea ar putea fi influențate și de incapacitatea firmelor din Moldova de a se conforma și respecta standardele impuse de Uniunea Europeană. Pe de altă parte, autoritățile de la Chișinău pun mari speranțe în noul acord de liber schimb CEFTA, acord care a fost la semnat sf. anului 2006 la semnat la București.

Grila de monitorizare 6. Comerțul internațional

Indicatori	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Evoluția comerțului internațional	<ul style="list-style-type: none"> Creștere ușoară a volumului exporturilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Reorientarea geografică a exporturilor moldovenești; Diversificarea piețelor de desfacere de către exportatorii autohtoni 	<ul style="list-style-type: none"> Vă crește calitatea produselor; Persistența încă a unor costuri mari de producție; 	<ul style="list-style-type: none"> Statutul Moldovei de țară-membră a OMC; O politică comercială mai calitativă; 	<ul style="list-style-type: none"> Nu este exclus riscul introducerii unor noi bariere comerciale (Rusia, Ucraina); Situația incertă a muncitorilor moldoveni; 	+0,5	MEC, BNS, BNM, Agenția Agroindustrială Moldova-Vin evaluările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea continuă a deficitului comercial; 	<ul style="list-style-type: none"> Cererea internă nu este saturată; Sectorul productiv este în declin; 	<ul style="list-style-type: none"> Persistă riscul unor consecințe negative pentru cursul de schimb, inflație, creștere economică etc.; Se substituie economisirea și investițiile cu consumul; Creșterea deficitelor externe (comercial, de cont curent); 	<ul style="list-style-type: none"> Societatea este încă avidă de consum; Circumstanțele economice nu favorizează stimularea economisirii; 	<ul style="list-style-type: none"> Prezența încă a unor bariere comerciale din partea UE și cele impuse de către Rusia; Neconformarea încă a produselor locale conform standardelor internaționale de calitate; 		
	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea cantitativă a exporturilor spre UE și TECE; 	<ul style="list-style-type: none"> Exporturi masive spre Slovacia, Polonia, Marea Britanie, și România; 	<ul style="list-style-type: none"> Încercări (pe alocuri reușite) de diversificare a piețelor de export; Strategiile de marketing a companiilor sunt mai calitative; 	<ul style="list-style-type: none"> Interdicțiile introduse de Rusia a determinat producătorii să-și identifice oportunități alternative în țările UE, ECE și altele; 	<ul style="list-style-type: none"> Calitatea încă redusă a unor produse moldovenești îngreunează pătrunderea acestora pe piețele occidentale; Introducerea unor bariere tarifare din partea UE; 		
Relațiile comerciale cu Rusia	<ul style="list-style-type: none"> Embargoul Rusiei asupra exporturilor de vin și produse alimentare a s-a manifestat și în T4'06; 	<ul style="list-style-type: none"> Motivele de calitate și certificare a producției au predominat în negocierile dintre părți; Urmărirea de către Rusia și a altor interese decât cele economice; 	<ul style="list-style-type: none"> Pierderea pozițiilor producătorilor moldoveni pe piața rusă; Reducerea drastică a încasărilor din export; Pierderile vinificatorilor moldoveni se estimează la cca 180 milioane USD; 	<ul style="list-style-type: none"> Sancțiunile pe motive de calitate nu pot fi impuse în mod unilateral, tuturor producătorilor. Introducerea unor sisteme de calitate și standardizare europene; 	<ul style="list-style-type: none"> Confluența intereselor politice cu cele economice; Diminuarea încrederii agenților economici față de piața rusă; RM a acordat <i>veto-ul</i> pentru aderarea Rusiei la OMC; 	0	MEC, BNS, BNM, evaluările autorilor;
	<ul style="list-style-type: none"> Semnarea unui nou acord cu privire la gazul natural importat; 	<ul style="list-style-type: none"> Aplicarea strategiei de business a Gazpromului pentru „vecinătatea apropiată”; Nu sunt excluse existența unor aranjamente în sectorul energetic între părți; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșteri ale prețurilor pentru menaje și în unele sectoare ale economiei; Reducerea bunăstării gospodăriilor casnice; 	<ul style="list-style-type: none"> Pe termen scurt: Instalarea contoarelor individuale și magistrale; Pe termen lung: diversificarea importatorilor și reducerea caracterului energofag al industriei și infrastructurii; 	<ul style="list-style-type: none"> Absența unui acord pe termen lung la importul gazelor naturale; Implicarea tot mai insistentă a Rusiei în managementul din sectorul energetic moldovenesc; 		
Politica comercială	<ul style="list-style-type: none"> Funcționarea eficientă a Contului unic vamal tariful vamal; Stabilirea condițiilor de aplicare a „Ghișeului unic” pentru importul/exportul produselor moldovenești; 	<ul style="list-style-type: none"> Încercări de diversificare a piețelor de desfacere; Conformarea produselor autohtone la standardele UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Statistic s-au majorat livrările către UE și TECE; Pe termen lung: diversificarea geografică și de asortiment a exporturilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Susținerea acordată din partea organizațiilor internaționale și locale (UE, BM, MEPO etc.); Doriința producătorilor și exportatorilor să identifice noi piețe de desfacere; Implementarea strategiei MSTQ; 	<ul style="list-style-type: none"> Calitatea încă redusă a unor mărfuri exportate nu va permite reorientarea spre alte piețe; Insuficiența resurselor financiare pentru finanțarea unor politici „agresive” de promovare a exporturilor; 	+1	MEC, MEPO, evaluările autorului;
Regimul comercial cu UE	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea pronunțată a exporturilor către UE și TECE; 	<ul style="list-style-type: none"> Diversificarea geografică a produselor moldovenești destinate exportului; Promovarea mărfurilor pe noile piețe a fost mai calitativă; 	<ul style="list-style-type: none"> Agenții economici privesc cu încredere în penetrarea unor noi piețe de desfacere; Majorarea cotei exporturilor care cad sub incidența preferințelor comerciale; 	<ul style="list-style-type: none"> Redirecționarea geografică a exporturilor; Desfășurarea unor forumuri de afaceri și prezentare de mărfuri; 	<ul style="list-style-type: none"> Agenții economici nu sînt suficient de informați; Numărul mic încă de contacte de afaceri cu UE; 	+1	MEC, BNS, BNM, evaluările autorului;
	<ul style="list-style-type: none"> Continuarea tratativelor cu privire la acordarea PCA 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea obținerii unui acces mai liber pe piața UE pentru producția autohtonă; 	<ul style="list-style-type: none"> Economii fiscale mai mari; Sporirea competitivității prin preț; 	<ul style="list-style-type: none"> Deschiderea spre cooperare demonstrată de UE; Activitatea intensă autorităților și diplomației moldovenești; Aderarea la CEFTA; 	<ul style="list-style-type: none"> Calitatea mărfurilor moldovenești; Inerția unor agenți economici spre diversificarea piețelor; 		

---

7. CLIMATUL DE AFACERI

Reforma dreptului comercial

La 2 octombrie Guvernul a aprobat și a transmis Parlamentului proiectul de lege cu privire la societățile cu răspundere limitată. Aprobarea acestei legi este necesară pentru a reglementa mai eficient activitatea SRL-urilor și pentru a racorda cadrul legislativ la rigorile europene. O altă evoluție importantă este votarea în prima lectură de către Parlament a legii cu privire la locuințe. În același timp, noi considerăm că o opțiune mai eficientă ar fi fost adoptarea unui nou Cod locativ și al construcțiilor civile care ar fi integrat și unificat multitudinea de legi, hotărâri și regulamente din acest domeniu.

Reforma regulatorie

Conform unor rapoarte internaționale făcute publice în trimestrul patru, mediul de afaceri din Republica Moldova s-a înrăutățit în 2006 (raportul Băncii Mondiale „Mediul de afaceri 2007”). În raportul citat, Moldova a retrogradat de pe poziția 88 în 2005 pe poziția 103 în 2006. Retrogradarea în clasamentul Băncii Mondiale a fost determinată în primul rând de avansarea mai rapidă a altor țări. Domeniile cele mai problematice în mediul de afaceri moldovenesc rămân licențierea și autorizarea construcțiilor. Stagnarea reformelor în aceste domenii nu a fost compensată nici de progresele înregistrate în alte domenii, cum ar fi reducerea impozitelor pe venitul companiilor sau înlesnirea procedurilor vamale.

În prima lectură a fost votat de Parlament proiectul de lege cu privire la anularea majorărilor de întârziere și amenzilor. Scopul asumat de legiuitor este de a stimula contribuabilii să efectueze plățile la bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale și fondurile obligatorii de asistență medicală. Legea, dacă va fi aprobată, va crea o derogare de la prevederile corespunzătoare ale Codului fiscal, anulând 100% din majorarea de întârziere și 100% din amenda contribuabilului care, la situația din 31 decembrie 2006, nu va avea înregistrate restanțe în sistemul de evidență al Serviciului Fiscal de Stat. Efectul acestei legi asupra calității climatului de afaceri local este îndoielnic, în timp ce efectele sale asupra disciplinei fiscale vor fi perverse.

Concurența

La 26 octombrie 2006 Parlamentul a adoptat o lege pentru ameliorarea situației economico-financiare a întreprinderii de stat „Moldtranselectro”. Legea anulează majorările de întârziere și amenzile întreprinderii ca datorii față de bugetul de stat, precum și penalitățile și dobânzile aferente creditelor obținute în baza acordurilor adiționale încheiate cu Ministerul Finanțelor, calculate din data reorganizării întreprinderii. Este vorba de o sumă de 218 milioane lei. Autorii consideră că aceasta denotă absența oricărei înțelegeri din partea legiuitorilor vizavi de funcționarea întreprinderilor în condiții de piață și creează indisciplină fiscală în sectorul public al economiei.

Agenția Națională de Protecție a Concurenței așa și nu a mai fost constituită până la sfârșitul anului 2006. Este o ratare foarte importantă, care știrbește mult din alte performanțe obținute în domeniul climatului de afaceri.

Serviciul vamal

În trimestrul patru al anului trecut s-au produs mai multe evenimente importante în sfera vamală. În noiembrie a fost semnat Protocolul dintre Serviciul Vamal al Republicii Moldova și Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la organizarea schimbului de informație prealabilă privind mărfurile și mijloacele de transport deplasate peste frontiera de stat a Republicii Moldova și Ucrainei. La 11 decembrie Guvernul a emis o hotărâre privind inițierea negocierilor asupra proiectului Memorandumului de Înțelegere între Serviciul Vamal al Republicii Moldova și Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare privind dezvoltarea Sistemului Informațional Integrat Vamal bazat pe softul ASYCUDA World. Memorandumul va permite implementarea în practică a unor noi module a sistemului ASYCUDA World.

În decembrie 2006 a avut loc reuniune de lansare a Proiectului Comisiei Europene „Managementul Frontierei – Simplificarea și Armonizarea procedurilor vamale în Republica Moldova”. Proiectul va fi implementat pe parcursul anului 2007 și este de o importanță majoră pentru Serviciul Vamal al Republicii Moldova. Scopurile concrete ale Proiectului cuprind reformarea sistemului de certificare și control al originii mărfurilor, organizarea auditului postvămuire, asigurarea transparenței în relațiile cu agenții economici, aproximarea legislației vamale naționale la legislația vamală comunitară în domeniul protecției drepturilor proprietății intelectuale și perfecționarea capacităților de acordare a asistenței administrative reciproce în vederea prevenirii, investigării și combaterii infracțiunilor și fraudelor vamale.

Grila de monitorizare 7. Climatul de afaceri

Indicatori	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma dreptului comercial	<ul style="list-style-type: none"> Aprobarea de către guvern a proiectului de lege cu privire la societățile cu răspundere limitată. 	<ul style="list-style-type: none"> Necunoscuți; 	<ul style="list-style-type: none"> Reglementarea mai bună a activității SRL; 	<ul style="list-style-type: none"> Reforma regulatorie (ghilotina legilor); 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	+0,25	Evaluările autorului;
	<ul style="list-style-type: none"> Votarea în prima lectură a legii cu privire la locuințe; 	<ul style="list-style-type: none"> Necunoscuți 	<ul style="list-style-type: none"> Îndoielnic; 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea ordonării multitudinii de acte legislative și regulatorii în domeniul locativ; 	<ul style="list-style-type: none"> Rezistența birocratică și unele interese corporative; 		
Reforma regulatorie	<ul style="list-style-type: none"> Retrogradarea Moldovei în ratingul BM al calității mediului de afaceri pentru anul 2006 	<ul style="list-style-type: none"> Avansarea prea lentă a reformelor regulatorii începute în 2005; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 	<ul style="list-style-type: none"> Condiționarea acordării asistenței externe cu continuare reformelor; 	<ul style="list-style-type: none"> Rezistența opusă de instituțiile și autoritățile centrale vizate de reforma regulatorie; 	+1,0	Evaluările autorului;
	<ul style="list-style-type: none"> Adoptarea în prima lectură a proiectului de lege cu privire la anularea majorărilor de întârziere și amenzilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Interese corporative 	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea disciplinei fiscale 	<ul style="list-style-type: none"> Irelevant 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; 		
Concurența	<ul style="list-style-type: none"> Lipsă de progres în constituirea ANPC; 	<ul style="list-style-type: none"> Interese ascunse și presiuni corporative asupra executivului; 	<ul style="list-style-type: none"> Continuă practicile de concurență neloială; 	<ul style="list-style-type: none"> Asumarea de către Guvern a obligațiilor de reforme structurale; 	<ul style="list-style-type: none"> Dependența efectivă a altor agenții regulatorii de Guvern; 	0	Evaluările autorului;
Serviciul Vamal	<ul style="list-style-type: none"> Lansarea proiectului Comisiei Europene „Managementul Frontierei – Simplificarea și Armonizarea procedurilor vamale în Republica Moldova”; 	<ul style="list-style-type: none"> Necunoscuți 	<ul style="list-style-type: none"> Simplificarea procedurilor vamale; Simplificarea și accelerarea tranzacțiilor de export. 	<ul style="list-style-type: none"> Existența unei necesități politice de reformă; Suportul financiar acordat de unii donatori. 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa experienței și resurselor umane necesare; 	+1,0	Evaluările autorului;

---

8. CONTROLUL FRONTIEREI

Implementarea conceptului cu privire la controlul frontierei din 4 decembrie 2003

Progrese importante în trimestrul IV nu au fost observate. Adoptarea Legii Serviciului Grăniceri întârzie. În pofida Planului de Priorități al MAEIE și Planului Legislativ al Parlamentului Republicii Moldova, Legea respectivă pînă acum nu a fost adoptată. Proiectul inițial se află în procesul de reavizare în legătură cu recomandările făcute de experții UE. În comparație cu trimestrul precedent progrese semnificative nu se observă.

Deși preconizată pentru adoptare în ultimul trimestru al 2006 Concepția pazei frontierei de stat la fel nu a fost adoptată în termenii stabiliți.

Intensificarea cooperării dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei și cu țările-vecine

Progresele la acest capitol sînt mult mai semnificative, nu în ultimul rînd grație implicării active a Uniunii Europene. Activitatea Misiunii de Asistență la Frontieră continuă să joace un rol major în îmbunătățirea managementului frontierei. Astfel, ultimul raport al Misiunii menționează o cooperarea tot mai bună între serviciile de grăniceri ucraineni și moldoveni și soluționarea unor probleme structurale și informaționale, menționate în raportul Misiunii din mai a.c. (vezi Euromonitor, 4).

Pentru a îmbunătăți controlul asupra secțiunii transnistrene a frontierei moldo-ucrainene, în cadrul discuțiilor trilaterale de la Bruxelles, 23 noiembrie, 2006 Republica Moldova și Ucraina au semnat acorduri de schimb de informații în ceea ce privește controlul asupra frontierei. Aceste acorduri prevăd între altele: 1) servicii vamale din Ucraina și Republica Moldova cad de acord să implementeze un sistem automatizat pentru schimb de informații prealabile vizavi de cargourile ce trec frontiera comună; 2) servicii de grăniceri din Moldova și Ucraina se obligă să asigure un schimb regulat de informații la nivel național, regional și cel de detașamente; 3) toate patru servicii vor furniza informația necesară pentru a elabora o Evaluare Securității Frontierei comune, ce va fi prezentată lunar la ședințe de coordonare prezidate de EUBAM. Aceasta a fost apreciată de Benito Ferrero-Waldner, Comisarul UE pentru relații externe și politica de vecinătate, ca „...un pas înainte remarcabil făcut de cele două țări în vederea asigurării controlului deplin și transparent asupra frontierei comune, inclusiv și a secțiunii transnistrene...rezultat direct al cooperării UE cu cele două state în cadrul Politicii Europene de Vecinătate...”

Totodată, pentru viitor Consiliul Coordonator al MAF a făcut și câteva recomandări: 1) cooperarea în cadrul Misiunii să includă Ministere de Justiție și Procurature, ca un pas de sporire a coeziunii activității grănicerilor și vameșilor în ceea ce privește activități ilegale descoperite; 2) activități anti-corupție desfășurate de serviciile respective să fie acompaniate de campania de informare a cetățenilor privind drepturile și responsabilitățile în momentul trecerii de frontieră.

Ulterior, în vederea consolidării cooperării privind probleme de securizare a frontierei moldo-ucrainene câteva înțelegeri noi au fost făcute de MAF și șefii Serviciilor de Securitate din Moldova și Ucraina la întâlnirea din 14 decembrie, 2006. Astfel, pentru contracararea contrabandei cu mărfuri, arme, droguri, migrațiunii ilegale și traficului de oameni s-a înțeles: 1) de a informa părțile privind asemenea cazuri imediat ca să se asigure luarea măsurilor eficiente și coordonate; 2) MAF va furniza ambelor servicii de securitate rapoarte, evaluări și alte informații obținute în procesul de monitorizare. În același timp Misiunea va acorda asistența tehnică și metodologică pentru a asigura controlul eficient și evaluarea completă a situației pe frontieră moldo-ucraineană.

Continuarea procesului Soderkoping

Progrese semnificative în ultimele trei luni ale anului 2006 nu au fost observate.

Grila de monitorizare 8. Controlul frontierei

Indicatori / domenii	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Riscuri pe termen scurt și mediu	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Cooperarea cu țările vecine în managementul frontierei	<ul style="list-style-type: none"> Progrese în securizarea frontierei de est; 	<ul style="list-style-type: none"> MAF, autoritățile de resort din Ucraina și Moldova; 	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea semnificativă a comerțului ilegal și numărul general de infracțiuni înregistrate pe segmentul transnistrean al frontierei de est; Sporirea numărului de întreprinderi transnistrene înregistrate la Chișinău; Cunoașterea mai bună a practicilor europene în domeniul controlului asupra frontierei de către personalul SG; Îmbunătățirea capacității profesionale ale personalului SG din Moldova și Ucraina; Consolidarea cooperării între SG din Ucraina și Moldova 	<ul style="list-style-type: none"> Suportul acordat MAF de către toate părțile participante; 	<ul style="list-style-type: none"> Poziția mai puțin fermă a autorităților ucrainene în contextul noului regim vamal și pedalarea Protocolului de Tranzit de către autoritățile Federației Ruse; 	+1	Comisia Europeană, MAEIE a Republicii Moldova, Parlamentul Republicii Moldova, Serviciul Grăniceri din Republica Moldova, Misiunea de Asistență la Frontieră, Secretariatul de Soderkoping (Kiev, Ucraina)
	<ul style="list-style-type: none"> Intensificarea cooperării între agențiile de frontieră din Europa Centrală și de Est; 	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile statelor respective; 	<ul style="list-style-type: none"> Control mai bun al frontierei moldo-române și schimb de informații regulat; 	<ul style="list-style-type: none"> Aderarea României la Uniunea Europeană; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizbil; 		
Modernizarea serviciului de grăniceri	<ul style="list-style-type: none"> Funcționarii Serviciului de Grăniceri participă la o serie de seminare organizate de MAF și alți actori interesați; 	<ul style="list-style-type: none"> MAF, Servicii Grăniceri din Moldova și Ucraina, Letonia; 	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea unei baze comune de cooperare și promovarea standardelor europene în domeniu; 	<ul style="list-style-type: none"> Sporirea continuă a gradului de implicare a MAF; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizbil; 	0	Aceleași în afara Secretariatului Soderkoping
	<ul style="list-style-type: none"> Stagnarea modificării cadrului legislativ pentru modernizarea Serviciului de Grăniceri; 	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile moldovenești; 	<ul style="list-style-type: none"> Încetinirea procesului de modernizare a Serviciului Grăniceri; 	<ul style="list-style-type: none"> Promovarea noului cadru regulatoriu; 	<ul style="list-style-type: none"> Stagnarea continuă a procesului; 		

9. COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Evoluția fenomenului

Potrivit unor studii și analize⁵⁹, citate de agențiile de presă, în T4'06 traficul de ființe umane a fost în creștere și a fost apreciat de către experți drept una din cele mai presante probleme ale anului curent. În plus, fenomenul continuă să aducă câștiguri exorbitante traficantilor. Totodată, potrivit Consiliului Europei traficul de ființe umane a atins „proporții endemice” în ultimul deceniu, cu o piață globală anuală evaluată la 32 miliarde euro, acestea fiind spuse la o conferință internațională pe această temă din decembrie 2006 care a avut loc la Atena. În perioada 2003-2006, majoritatea victimelor traficului au fost femei, iar în 38% dintre cazuri traficantii erau prieteni sau rude ale acestora. De regulă, scopul traficării este industria sexului (femei), adopția (în cazul copiilor), muncă forțată sau sclavie (femei, bărbați, copii), prelevarea de organe și țesuturi umane.

În același timp, conform declarațiilor Centrului pentru combaterea traficului de persoane (CCTP) în republica Moldova se înregistrează tot mai multe cazuri de trafic de persoane prin intermediul unor delegații (culturale, sportive etc.) naționale care pleacă la diferite manifestări în străinătate. Dacă încercăm să identificăm care este intensitatea fenomenului în regiuni, apoi acesta poate avea diverse caracteristici. Raionul Ungheni, spre exemplu, poate fi caracterizat mai mult ca fiind o zonă de tranzitare a persoanelor traficate. Existența unor rețele internaționale de traficantii (ucraineni, moldoveni și români) au făcut ca fenomenul să crească în aploare la sf. lui 2006⁶⁰. S-au intensificat și cazurile traficului de ființe umane și în interiorul țării. De pildă, în decembrie 2006, în localitate menționată mai sus, angajații CCTP au reținut două persoane (proprietari a unor cluburi) pentru trafic de copii⁶¹ și proxenetism. În plus, s-au înregistrat multe cazuri când locuitori de la sate sunt traficați în diferite scopuri în zonele urbane.

Coordonarea acțiunilor

În perioada de analiză, urmare a colaborării eficiente dintre structurile statului și organizațiile abilitate în domeniu, situația ce ține de coordonarea acțiunilor pentru contracararea TFU s-a îmbunătățit vizibil. De exemplu, în octombrie la Chișinău, experți din peste 10 țări s-au întrunit în cadrul unei mese rotunde regionale cu genericul „Dialogul paneuropean: schimbul de date statistice și informații în domeniul migrației”, iar ca subiect major de discuție a fost coordonarea activităților între diverse structuri publice pentru combaterea TFU. În plus, autoritățile Moldovei s-au declarat interesate de stabilirea unui control asupra procesului migrațional și caută mecanisme permanente și eficiente pentru schimbul de informații privind migrația ilegală. În același timp, în cadrul unei mese rotunde organizată de Biroului de Informare al Consiliului Europei în Republica Moldova, unii parlamentari moldoveni au declarat că traficul de ființe umane nu mai poate fi considerat o problemă periferică, ci una cu conotație socială gravă. Unii experți susțin că Moldova dispune de toate pîrghiile legislative în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, însă există numeroase lacune la capitolul aplicarea legilor.

Organele statale trebuie să-și asume mai multe responsabilități privind prevenirea și combaterea fenomenului traficului de ființe umane, deoarece în prezent, în acest proces sînt implicate cu precădere organizațiile internaționale și ONG-urile. Totodată, autoritățile trebuie să intervină pentru a echilibra situația financiară în procesele de judecată între traficant și victimă, să asigure confidențialitatea și protecția victimei. Experții Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” sînt de părerea că pentru a combate traficul de ființe umane este necesară reglementarea migrației ilegale, în special, a celei legate de muncă. Reprezentanții Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM), consideră că Moldova ar putea să influențeze, prin intermediul Convenției CoE privind lupta împotriva traficului de ființe umane, asupra țărilor de destinație a victimelor. Republica Moldova a fost primul stat care a aderat la Convenția Europeană și a semnat Convenția CoE privind lupta împotriva traficului de ființe umane, în luna mai 2005, ratificată de Parlament în luna martie 2006.

⁵⁹ Misiunea OSCE în Moldova, Centrul Internațional „LaStrada”, IDIS Viitorul, 2006.

⁶⁰ Moldpres, 10 decembrie 2006 (Notă operativă MAI).

⁶¹ În 2006 MAI a înregistrat peste 60 de cazuri de traficare a copiilor.

Prevenirea TFU și asistarea victimelor

Grație negocierilor eficiente din T4'06 dintre MAI al RM și Ambasada SUA la Chișinău, Guvernul SUA începând cu 2007 în țară va fi implementat un proiect de asistență pentru victimele traficului de persoane, iar un alt proiect preconizat a fi realizat privește protecția martorilor. De-a lungul anilor, datorită sprijinului în combaterea crimei organizate, traficului de droguri și de persoane, precum și a altor tipuri de infracțiuni din partea Ambasadei SUA în Moldova, organele locale de ordine au realizat succese notabile. În acest sens, în Moldova vor fi create, la nivel comunitar, centre de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane, iar Guvernul a aprobat deja Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor nominalizate. În aceste centre victimele traficului de ființe umane vor beneficia de protecție și plasament temporar, iar mai apoi de socializare și reintegrare în familie și în comunitate. Potrivit Regulamentului, centrele vor acorda cazare victimelor traficului de ființe umane pe o perioadă de 30 de zile, iar în caz de necesitate - pînă la 6 luni. Totodată, dacă viața și sănătatea victimei sînt amenințate de un pericol real, durata cazării victimei va fi prelungită pe o durată considerată necesară pentru securitatea victimei.

Deschiderea centrelor nominalizate în țară și monitorizarea activității lor va fi coordonată de Ministerul Sănătății și Protecției Sociale. Cheltuielile pentru realizarea prezentei hotărîri vor fi efectuate în limita alocațiilor prevăzute anual în bugetele respective. În prezent, în Moldova activează o singură instituție de acest gen - Centrul de reabilitare, sub egida Organizației Internaționale a Muncii. Instituția este amplasată în Chișinău și oferă pacienților săi reședință temporară, consiliere psihologică, servicii sociale, asistență medicală și juridică, programe educaționale, activități creative și asistență de reintegrare socială. În numeroase cazuri, persoana asistată în Centrul de reabilitare nu poate reveni în familie sau nu dispune de spațiu locativ. Astfel, este necesar de a dezvolta un mecanism național de asigurare a continuității în procesul de reintegrare socială a victimelor, prin crearea centrelor similare la nivel comunitar. Totodată, în perioada anilor 2000 – noiembrie 2006, peste 2 mii de victime ale traficului de ființe umane au beneficiat de asistența OIM, 99% dintre victime fiind femei și copii. Țările de destinație ale traficului de ființe umane, în 2006, au fost Turcia, Federația Rusă, alte țări din CSI, Emiratele Arabe Unite, Moldova (fiind înregistrate cazuri de trafic intern și internațional) și țările balcanice.

Combaterea fenomenului

Pe durata perioadei de analiză organele de drept au descoperit și anihilat mai multe grupări care aveau ca scop traficul de ființe umane⁶². În același timp, au fost reținute cîteva persoane care sub pretextul angajării la muncă peste hotare prin abuz de încredere și înșelăciune însușeau de la cei ce cădeau pradă sume foarte mari de bani. Datele statistice pe care le deținem, arată că în 11 luni ale anului 2006, colaboratorii CCTP din cadrul MAI au reușit să descopere 416 de cazuri de trafic de persoane. Totodată, au fost depistate 39 de filiere de trafic de persoane, dintre care 23 urmăreau exploatarea sexuală, 7 – exploatarea prin muncă, 3 – migrația ilegală și o filieră legată de cerșetorie. Cele mai multe filiere de trafic în scopul exploatării sexuale au fost înregistrate în Turcia – 11 cazuri, aceasta fiind urmată de Emiratele Arabe, cu 5 cazuri, România și Kosovo – cîte 2 cazuri și SUA, Serbia și Muntenegru – cîte un caz.

De către instituțiile de profil regionale și internaționale se depun eforturi pentru combaterea TFU. Spre exemplu, în decembrie 2006 la Atena reprezentanți ai polițiilor din 18 state, printre care și Moldova, au participat la o reuniune cu privire la lupta împotriva traficului cu ființe umane în Europa de Sud-Est. Participanții la această întîlnire și-au exprimat angajamentul statelor lor de a lua măsuri de prevenire a traficului de ființe umane, de pedepsire a infractorilor și de protejare a victimelor. În 10 luni ale anului 2006, pentru trafic de ființe umane, au fost condamnate 90 de persoane, iar potrivit datelor Procuraturii Generale, în 10 luni ale 2006, au fost deschise 398 de dosare penale pentru trafic de ființe umane, dintre care au fost trimise în instanța de judecată 127 de dosare.

⁶² MAI, www.mai.md

Grila de monitorizare 9. Combaterea traficului de ființe umane

Indicatori	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Evoluția fenomenului TFU	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea numărului de persoane traficate (în particular , femei și copii); 	<ul style="list-style-type: none"> Sărăcia în creștere în mediul rural; Lipsa locurilor de muncă decente; 	<ul style="list-style-type: none"> Polarizarea societății; Abandonul copiilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Implicarea încă redusă a factorilor de decizie; Reticența opiniei publice; 	<ul style="list-style-type: none"> Implicarea tot mai vastă unor organizații internaționale și locale; Sensibilizarea acestora despre efectele negative ale TFU; 	+0,5	LaStrada, MAI, OSCE Procuratura Generală; Evaluările experților
	<ul style="list-style-type: none"> Au identificate noi forme de practicare a TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Motive suplimentare de câștig; Diversificarea rețelelor de trafic; 	<ul style="list-style-type: none"> Înregistrarea unor cazuri de corupție în structurile abilitate de combaterea TFU; Încasarea unor venituri dubioase; 	<ul style="list-style-type: none"> Nepăsarea unor persoane care au fost victime ale TFU; Neglijența persoanelor care cad victime fenomenului; 	<ul style="list-style-type: none"> Prezența formelor de corupție practic în toate sferele vieții publice; 	0	
Coordonare a acțiunilor	<ul style="list-style-type: none"> S-au înregistrat evoluții pozitive; 	<ul style="list-style-type: none"> O mai bună coordonare între organele de drept și organizațiile specializate și de asistență a TFU; Conlucrare mai eficientă între autorități și structurile specializate; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea numărului de persoane care au căzut sub incidența legii și condamnate; Societatea devine mai receptivă la TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Procesarea datelor sistematizate este dificilă; Organizațiile din provincie sunt mai inerte; 	<ul style="list-style-type: none"> Evidența TFU este greu de realizat în lipsa unei coordonări strânse și în afara oricărui interes; Procesele de judecată sunt puțin transparente; 	+1	LaStrada, MAI, OSCE Procuratura Generală; Evaluările experților
Prevenirea TFU și asistarea victimelor	<ul style="list-style-type: none"> Acțiunile în această direcție au evoluat pozitiv; 	<ul style="list-style-type: none"> O bună parte din populație rămâne încă indiferentă față de acest fenomen; Nivelul de informare și sensibilizare a populației a crescut simțitor; Implicarea misiunilor diplomatice străine; 	<ul style="list-style-type: none"> Contribuții financiare și logistice pentru prevenirea și asistarea victimelor TFU; Pe termen mediu și lung: populația ar putea fi mai receptivă și precaută; 	<ul style="list-style-type: none"> Susținerea acordată din partea organizațiilor internaționale; Dorința actorilor locali de a se implica tot mai insistent în prevenirea fenomenului; Punerea în aplicare a Regulamentului de organizare și funcționare a instituțiilor specializate; 	<ul style="list-style-type: none"> Lipsa unui sistem de colectare a datelor; Insuficiența resurselor financiare pentru finanțarea unor acțiuni de prevenire și asistare a TFU; Opinia publică este încă puțin informată despre consecințele fenomenului; 	+1	LaStrada, MAI, OSCE Procuratura Generală; Evaluările experților
Combaterea fenomenului	<ul style="list-style-type: none"> Au fost anihilate mai multe grupări și persoane implicate în TFU 	<ul style="list-style-type: none"> Mobilizarea resurselor umane și financiare; Cooperarea între ONG-urile specializate și organele de drept; Cooperare internațională; 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea numărului de persoane supuse justiției care au fost implicate în practicarea TFU; Sursele de informare în masă au fost mai receptive la mediatizarea fenomenului; 	<ul style="list-style-type: none"> Victimele TFU sînt mai receptive în colaborarea cu organele de poliție; Desfășurarea a câteva forumuri de combatere a TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Inerția comisiilor raionale pentru combaterea TFU; Resursele financiare reduse alocate combaterii fenomenului; Fluxul cadrelor în organele de poliție. 	+1	LaStrada, MAI, OSCE Procuratura Generală; Evaluările experților
	<ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea mai intensă a cooperării internaționale; 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea obținerii unor rezultate mai bune în combaterea TFU; 	<ul style="list-style-type: none"> Experiență acumulată; Sporirea operativității; 	<ul style="list-style-type: none"> Deschiderea demonstrată de structurile de combatere a TFU din regiune; Activitatea intensă a ONG-urilor moldovenești; 	<ul style="list-style-type: none"> Operativitatea încă redusă a organelor de drept; Insuficienta colaborare cu structurile similare din regiune; 		

10. MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII

Evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist

Pe parcursul ultimului an progresul în acest domeniu a fost în mare parte tergiversat de suspansul instituțional, rezultat din desființarea Biroului Național Migrațiune. Reconfigurarea instituțională, rezultată în constituirea Biroului pentru Migrațiune și Azil în cadrul MAI, a afectat considerabil progresele Republicii Moldova în procesul de implementare a PAUEM, în primul rând prin durata excesivă a procesului (circa 8 luni), fapt care a condiționat încordarea relațiilor cu donatorii și pierderea memoriei instituționale odată cu rămânerea în afara noilor structuri a unei părți importante a personalului calificat, în care s-a investit mult pe parcursul ultimilor ani. Totodată, a avut de suferit și o parte a populației care a solicitat în aceasta perioadă anumite servicii pe care le presta Biroul Național Migrațiune. Totuși, structura noului Birou a fost definitiv stabilită cu o mare parte de activități relansate.

Un progres important este decizia de a definitiva crearea unui sistem informațional integrat de monitorizare a migrațiunii sub auspiciile MAEIE, care va permite diferitor structuri de stat relevante să efectueze schimb de informații și să elaboreze politici relevante. De acest sistem vor beneficia în primul rând MAI, MDI, MEC, Serviciul Grăniceri, precum și alte organe de stat cu atribuții relevante. Menționăm că, mai multe structuri de stat implicate dispun de sistemele lor de date, însă acestea nu sunt integrate și se află la nivele diferite de dezvoltare. De pildă, Serviciul de Grăniceri are un sistem bine pus la punct, în timp ce MAI sau MEC se află la etapa incipientă în acest proces.

La calitatea monitorizării proceselor migraționiste va contribui și studiul „Migrația și Remitențele. Moldova 2006” care a fost elaborat de OIM cu suportul ASDI/SIDA. Studiul respectiv se axează prioritar pe evaluarea tendințelor și fluxurilor migraționiste și a veniturilor remise și va fi definitivat pînă la sfîrșitul anului curent.

Alinierea legislației interne la legislația europeană

Proiectul „Dezvoltarea capacității de elaborare a Procedurilor de Management în domeniul Migrației și a Politicilor de Migrație în Republica Moldova” finanțat de ASDI/SIDA și implementat de OIM în cooperare cu Guvernul Republicii Moldova, include o componentă privind evaluarea cadrului legislativ actual și de dezvoltare și apropiere acestuia de standardele europene și internaționale. Activitatea experților va începe nu mai devreme de luna ianuarie 2007.

În afară de aceasta, armonizarea legislației în următoarele domenii va cere abordarea prioritară în viitorul apropiat: politici de viză/călătorie, reședință (intrare/ieșire/ședere), simplificarea regimului de angajare a persoanelor din țările-terțe în câmpul muncii), reunificarea familiilor (detenție/expulzare/deportare/extrădare), readmitere.

Politicile de viză

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene depune eforturi considerabile în domeniul concluderii acordurilor de readmisie și facilitării regimului de vize cu Uniunea Europeană, avînd și un plan de acțiuni în acest sens. Din păcate, cum menționează și mai mulți experți din domeniu, progresele în acest domeniu depind într-o măsură mai mică de autoritățile moldovenești și mai mult de cele de la Bruxelles și statele naționale membre ale UE. Totuși, un succes diplomatic important al MAEIE este obținerea acordului statelor membre privind delegarea către oficialii Comisiei Europene a împuternicirilor privind negocierea facilitării regimului de vize și încheierea acordului de readmisie. Ținînd cont de faptul că, acordurile negociate vor trebui să treacă printr-o procedură îndelungată de ratificare în Parlamentul European, varianta optimă ar fi ca diplomația moldovenească să reușească încheierea negocierilor cu Comisia Europeană pînă în aprilie-mai, 2007. În acest sens, disponibilitatea unui sistem integrat de monitorizare a migrațiunii ar fi un atu serios în vederea obținerii în urma negocierilor a unor rezultate cât mai bune pentru Republica Moldova.

O altă propunere, susținută și de Comisarul UE pentru justiție, libertăți și securitate, Franco Frattini, este crearea unui Centru Comun pentru Solicitarea Vizelor UE, a devenit și mai importantă odată cu aderarea României la UE (o bună parte de consulate ale statelor UE se află la București). Însă progresele în acest sens sunt limitate, întrucît doar o parte de state membre a demonstrat un interes expres în participarea la un asemenea centru. Probabil, la etapa inițială, doar un număr restrîns de state vor participa la crearea unui asemenea centru, în funcțiile căruia va intra în primul rând recepționarea cererilor de eliberare a vizelor și transmiterea acestora la consulatele de bază din București sau Kiev. Următoarele progrese în consolidarea Centrului vor depinde în mare măsură și de succesele Republicii Moldova în procesul de implementare a PAUEM, în primul rând în domeniul managementului migrațiunii.

Grila de monitorizare 10. Managementul migrațiunii

Indicatori	Evoluții în T4-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificare a progresului T4-06	Surse utilizate pentru evaluare
Monitorizarea, evaluarea și managementul migrației	<ul style="list-style-type: none"> Dinamizarea procesului de negociere a regimului facilitat de vize și acordului de readmisie cu UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Finalizarea procesului de constituire a noului BpMA care preia partea leului a împuternicirilor fostului BNMI; 	<ul style="list-style-type: none"> Reluarea cooperării în domeniul migrației; Dinamizarea procesului de negociere a regimului facilitat de vize; 	<ul style="list-style-type: none"> Presiuni mai mari asupra autorităților naționale în vederea definitivării procesului de negociere a regimului facilitat de vize.; 	<ul style="list-style-type: none"> Din cauza manierei deficiente în care au fost efectuate schimbările instituționale un efort în plus va fi necesar pentru pregătirea personalului nou și restabilirea memoriei instituționale; 	+0.5	<ul style="list-style-type: none"> Comisia Europeană; Parlamentul Republicii Moldova, MAEIE, OIM; Winrock;
	<ul style="list-style-type: none"> Participarea Republicii Moldova la Programul AENEAS; 	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile Republicii Moldova, Comisia Europeană; 	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea capacităților în implementarea politicilor în domeniul migrației și de azil; 	<ul style="list-style-type: none"> Interesul activ al Comisiei Europene și al diferitor actori din Republica Moldova; 			
Alinierea legislației în domeniul migrației la normele UE	<ul style="list-style-type: none"> Definitivarea etapei de transformare instituțională a BNMI în BpMA; 	<ul style="list-style-type: none"> Definitivarea etapei de transformare instituțională a BNMI în BpMA ; 	<ul style="list-style-type: none"> Reluarea activităților în cadrul Proiectului „Capacity Building for Developing Migration Management Procedures and Migration Policies in the Republic of Moldova”; 	<ul style="list-style-type: none"> Clarificarea definitivă a transformărilor structurale în urma desființării BNMI și preluarea funcțiilor sale de MEC și MAI; 		+0.5	<ul style="list-style-type: none"> Aceleași, cu excepția Winrock;
	<ul style="list-style-type: none"> Progresul lent în încheierea acordurilor de readmitere cu statele UE; 	<ul style="list-style-type: none"> Autoritățile din Republica Moldova și statele respective; 	<ul style="list-style-type: none"> Posibilitatea de obținere a unui regim de acordare a vizelor mai facil (de pildă, cost, durata procedurii, etc.); 	<ul style="list-style-type: none"> Cadrul temporal restrâns; Eforturi depuse de MAEIE; 	<ul style="list-style-type: none"> Inerția instituțională a actorilor implicați în proces 		

DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „Planul de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: document accesibil publicului”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Marii Britanii. Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat de factori politici, economici și sociali. În acest context implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană va fi o sarcină pe cât de complexă, pe atât de importantă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și alte autorități publice centrale vor avea rolul principal în implementarea Planului de Acțiuni. Dar un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea Planului de Acțiuni în societate, cât și în monitorizarea procesului.

În aceste circumstanțe, proiectul are menirea să creeze un cadru larg și deschis pentru promovarea dezbaterilor în societatea moldovenească pe marginea implementării Planului de Acțiuni. Proiectul are două obiective:

Obiectivul 1: Îmbunătățirea cunoașterii Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în rândul organizațiilor neguvernamentale și societății în ansamblu pentru a facilita implicarea lor în discuțiile pe marginea politicilor europene ale Republicii Moldova.

Obiectivul 2: Influențarea procesului de adoptare a politicilor publice prin analiza și expertiza domeniilor vizate de Planul de Acțiuni într-o modalitate care ar face procesul mai eficient, mai transparent și mai orientat spre realizarea acțiunilor prevăzute de Plan.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizană care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000. ADEPT a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova, Europa de Sud-est și Comunitatea Statelor Independente. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru de analize independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană și managementul privat și public.